

Data oddania: 07.09.2021 r.

Ocena: _____

Hubert Gawłowski 224298

Kamil Kiszko-Zgierski 224328

Projekt 2. Podsumowania lingwistyczne relacyjnych baz danych

1. Cel

Celem zadania jest zaimplementowanie lingwistycznej agregacji, tj. przedstawienie danych liczbowych za pomocą sformułowań w języku pozornie naturalnym, czyli takim, w którym sformułowania mają z góry określony schemat typu: " Q obiektów są S_1 [T]" lub " Q obiektów będących S_2 są S_1 [T]" [3] (np. *Większość zawodników jest wysoka* [0.63] lub *Okolo 9000 zawodników mających idealny wpływ na drużynę, zdobywa bardzo dużo punktów* [0.82]; liczba w nawiasie oznacza stopień prawdziwości podanych zdań). Do tego celu posłużą nam zbiory rozmyte. Zbiory rozmyte to takie zbiory, w których funkcją charakterystyczną jest funkcja przynależności, która określa w jakim stopniu dany element przynależy do zbioru. Owa implementacja zostanie wykonana w technologii Java z graficznym interfejsem użytkownika oraz z wykorzystaniem systemu zarządzania bazą danych o nazwie MySQL, a badania zostaną przeprowadzone w oparciu o bazę danych zawierającą statystyki zawodników ligi koszykówki NBA od sezonu 1996/1997 do 2019/2020 [4].

2. Charakterystyka podsumowywanej bazy danych

Jako bazę danych w zadaniu wykorzystaliśmy bazę danych dotyczącą informacji o zawodnikach NBA (najbardziej prestiżowej lidze koszykarskiej na świecie) z lat 1996 - 2019. Cała baza danych składa się z 22 kolumn zawierających informacje o danych zawodnika oraz jego statystykach różnego rodzaju.

Baza danych ma charakter pliku csv i zawiera 11144 rekordy. Spośród kolumn wybraliśmy te, które zawierają wartości, naszym zdaniem, najlepiej nadające się do rozmycia. Atrybuty do rozmycia dobraliśmy tak, aby zgadzały się z definicją zmiennej lingwistycznej [1].

Ostatecznie spośród 22 kolumn wybraliśmy następujące:

- Kolumny zawierające informacje pozwalające zidentyfikować zawodnika (nie wykorzystywane w obliczeniach):
  1. nr identyfikacyjny zawodnika (index)
  2. imię i nazwisko zawodnika (player_name)
  3. skrót nazwy drużyny (team_abbreviation)
  4. kraj urodzenia zawodnika (country)
- Kolumny wykorzystywane w obliczeniach:
  1. wiek zawodnika (age) - atrybut przyjmuje wartości liczbowe całkowite od 18 do 44. Przekładając ten atrybut na język naturalny możemy użyć wartości: *junior*, *młody*, *w średnim wieku*, *doświadczony*, *stary*.
  2. wzrost zawodnika (player_height) - atrybut przyjmuje wartości liczbowe zmiennoprzecinkowe od 160.02 do 231.14. Przekładając ten atrybut na język naturalny możemy użyć wartości: "bardzo niski", "niski", "średniego wzrostu", "wysoki", "bardzo wysoki".
  3. waga zawodnika (player_weight) - atrybut przyjmuje wartości liczbowe zmiennoprzecinkowe od 60.33 do 163.29. Przekładając ten atrybut na język naturalny możemy użyć wartości: *bardzo lekki*, *lekki*, *o przeciętnej wadze*, *ciężki*, *"bardzo ciężki"*.
  4. kolejność wyboru w drafcie (draft_number) - oznacza, który w kolejności został wybrany zawodnik w organizowanym co roku tzw. drafcie, który polega na wybieraniu przez drużyny młodych zawodników na następny sezon. Atrybut przyjmuje wartości liczbowe całkowite od 1 do 60 oraz wartość *undrafted* - nie wybrany w drafcie. Wartość *undrafted* będzie traktowana jako wartość maksymalna. Przekładając ten atrybut na język naturalny możemy użyć wartości: *błyskawicznie*, *szybko*, *średnio*, *późno*, *na koniec*.
  5. rozegrane gry (gp) - liczba gier zawodnika w danym sezonie. Atrybut ten przyjmuje wartości liczbowe całkowite od 1 do 85. Przekładając ten atrybut na język naturalny możemy użyć wartości: *znikoma liczba*, *mało*, *średnio*, *dużo*, *maksymalnie*.
  6. zdobyte punkty (pts) - średnia liczba punktów zdobytych przez zawodnika w meczach w danym sezonie. Atrybut ten przyjmuje wartości liczbowe zmiennoprzecinkowe od 0.0 do 36.1. Przekładając ten atrybut na język naturalny możemy użyć wartości: *bardzo mało*, *mało*, *dostatecznie*, *dużo*, *bardzo dużo*.
  7. liczba zbiórek (reb) - średnia liczba zbiórek zawodnika na mecz - zbiórka jest to złapanie piłki przez zawodnika po nieudanym rzucie do kosza. Atrybut ten przyjmuje wartości liczbowe zmiennoprzecinkowe od 0.0 do 16.3. Przekładając ten atrybut na język naturalny możemy użyć wartości: *bardzo mało*, *mało*, *dostatecznie*, *dużo*, *bardzo dużo*.
  8. liczba asyst (ast) - średnia liczba asyst zawodnika na mecz - asysta jest to ostatnie podanie między zawodnikami tej samej drużyny, po któ-

rym zdobyty zostaje punkt. Atrybut ten przyjmuje wartości liczbowe zmiennoprzecinkowe od 0.0 do 11.7. Podobnie jak w atrybucie wyżej, przekładając ten atrybut na język naturalny możemy użyć wartości: *bardzo mało, mało, dostatecznie, dużo, bardzo dużo*.

9. wpływ na drużynę (*net_rating*) - jaki wpływ miał zawodnik na punkty drużyny, gdy znajdował się na parkiecie. Atrybut ten przyjmuje wartości liczbowe zmiennoprzecinkowe od -100.0 do 100.0 ze zdecydowaną większością wartości mieszczących się w przedziale $[-25.0, 25.0]$. Przekładając ten atrybut na język naturalny możemy użyć wartości: *fatalny, negatywny, neutralny, pozytywny, idealny*
10. skuteczność rzutów (*ts_pct*) - jak efektywnie zawodnik rzucał do kosza, czyli ile spośród jego rzutów kończyło się punktami. Atrybut ten przyjmuje wartości liczbowe zmiennoprzecinkowe od 0.0 do 1.0, gdzie 0.0 oznacza, że żaden rzut nie kończył się punktem, a 1.0 - każdy rzut zawodnika kończył się punktem. Najwięcej wartości znajduje się w przedziale: $[0.30, 0.67]$. Przekładając ten atrybut na język naturalny możemy użyć wartości: *fatalny, nieskuteczny, przeciętny, skuteczny, idealny*.
11. procent asyst (*ast_pct*) - procent punktów przy jakich asystował zawodnik, gdy znajdował się na boisku - atrybut ten mówi dużo o wpływie zawodnika na drużynę. Przyjmuje on wartości liczbowe zmiennoprzecinkowe z przedziału $[0.0, 1.0]$ ze zdecydowaną większością wartości w przedziale $[0.0, 0.40]$. Przekładając ten atrybut na język naturalny możemy użyć wartości: *fatalny, mały, przeciętny, duży, idealny*.

Oczywiście wartości takie jak: wzrost, waga, czy wiek będą odnosiły się jedynie do koszykarzy, ponieważ np. słowo *stary* w kontekście gracza koszykówki będzie związane z zupełnie innym wiekiem, niż słowo *stary* używane na co dzień w stosunku do opisu wieku ludzi.

W rankingu najbardziej dochodowych lig sportowych liga NBA zajmuje trzecie miejsce na świecie ¹ (wyżej w rankingu są tylko ligi NFL - hokej i MLB - baseball). W związku z dużym zainteresowaniem wokół niej zasadnym jest, aby dane liczbowe koszykarzy przedstawiać również za pomocą zmiennych lingwistycznych.

Po pierwsze, jako iż owa dyscyplina jest bardzo popularna, wielu kibiców jest również zainteresowanych statystykami koszykarzy. Dla przeciętnego widza dane liczbowe mogą być jednak mało zrozumiałe. Rozwiązaniem tego problemu wydaje się wprowadzenie zmiennych lingwistycznych w celu ułatwienia interpretacji danych, co wiąże się z lepszym przyswojeniem informacji przez odbiorcę, jak również zaoszczędzeniem czasu na próbie ich zrozumienia.

Po drugie, przedstawienie danych liczbowych w postaci zmiennych lingwistycznych zapewnia grupowanie rekordów. Dzięki temu, dużo łatwiejsze jest dokonanie filtracji zawodników, co skutkuje szybszym wyszukaniem graczy o podobnych parametrach fizycznych lub osiągniętych statystykach.

W końcu, popularność oraz statystyki przychodów klubów NBA powo-

---

¹ <https://globalsportmatters.com/business/2019/03/07/tv-is-biggest-driver-in-global-sport-league-revenue/>

dują zainteresowanie wśród potencjalnych sponsorów, którzy niekoniecznie muszą być związani z koszykówką. Dane przedstawione w formie zmiennych lingwistycznych znacznie pomogłyby w analizie statystyk oraz ocenie ryzyka związanego z inwestycją w dany klub.

#	Field	Schema	Table	Type
1	index	nba_players	nba_players	INT
2	player_name	nba_players	nba_players	VARCHAR
3	team_abbreviation	nba_players	nba_players	VARCHAR
4	country	nba_players	nba_players	VARCHAR
5	age	nba_players	nba_players	INT
6	player_height	nba_players	nba_players	DOUBLE
7	player_weight	nba_players	nba_players	DOUBLE
8	draft_number	nba_players	nba_players	VARCHAR
9	gp	nba_players	nba_players	INT
10	pts	nba_players	nba_players	DOUBLE
11	reb	nba_players	nba_players	DOUBLE
12	ast	nba_players	nba_players	DOUBLE
13	net_rating	nba_players	nba_players	DOUBLE
14	ts_pct	nba_players	nba_players	DOUBLE
15	ast_pct	nba_players	nba_players	DOUBLE

Rysunek 1. Nazwy kolumn (atrybutów) w systemie zarządzania bazami danych MySQL

3. Atrybuty i liczności obiektów wyrażone zmiennymi lingwistycznymi

3.1. Zmienne lingwistyczne

Definicja zmiennej lingwistycznej została już wprowadzona w sekcji 1. W bieżącej sekcji skupimy się dokładniej na tej definicji podając dla każdego z 11 atrybutów z sekcji 1 nazwę zmiennej lingwistycznej, zbiór terminów lingwistycznych oraz przestrzeń rozważań. Uważamy, że podając konkretny zbiór terminów lingwistycznych, jaki wykorzystamy, reguły gramatyczna oraz semantyczna będą widoczne i nie ma potrzeby podawania ich wprost. Wszak np. dla wzrostu nie podamy jako termin lingwistyczny słowa *zielony* lub *szybki* oraz wszystkie terminy we wszystkich zmiennych będą uporządkowane w sposób semantyczny (np. słowo *ciężki* nie wystąpi przed słowem *lekki*, a słowo *idealny* przed *fatalny*). Poniżej przedstawiamy wykorzystane zmienne lingwistyczne wraz ze wzorami oraz wykresami:

1. wiek zawodnika - przestrzeń rozważań: liczby naturalne z przedziału $[18, 44]$
— junior

$$\mu_{\text{junior}}(x) = \begin{cases} 1 & \text{dla } x \in [18, 20) \wedge x \in \mathbf{N} \\ -0.25x + 6 & \text{dla } x \in [20, 24] \wedge x \in \mathbf{N} \\ 0 & \text{dla } x \in (24, 44] \wedge x \in \mathbf{N} \end{cases} \quad (1)$$

— młody

$$\mu_{młody}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in ([18, 20) \cup (28, 44]) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 0.25x - 5 & \text{dla } x \in [20, 24) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 1 & \text{dla } x \in [24, 26) \wedge x \in \mathbf{N} \\ -0.5x + 14 & \text{dla } x \in [26, 28] \wedge x \in \mathbf{N} \end{cases} \quad (2)$$

— w średnim wieku

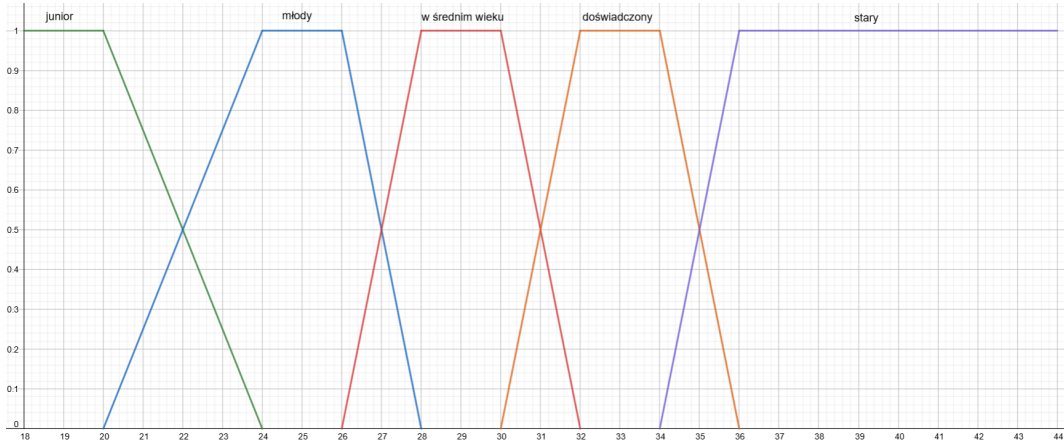
$$\mu_{wsrednimwieku}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in ([18, 26) \cup (32, 44]) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 0.5x - 13 & \text{dla } x \in [26, 28) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 1 & \text{dla } x \in [28, 30) \wedge x \in \mathbf{N} \\ -0.5x + 16 & \text{dla } x \in [30, 32] \wedge x \in \mathbf{N} \end{cases} \quad (3)$$

— doświadczony

$$\mu_{doswiadczony}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in ([18, 30) \cup (34, 44]) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 0.5x - 15 & \text{dla } x \in [30, 32) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 1 & \text{dla } x \in [32, 34) \wedge x \in \mathbf{N} \\ -0.5x + 18 & \text{dla } x \in [34, 36] \wedge x \in \mathbf{N} \end{cases} \quad (4)$$

— stary

$$\mu_{stary}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [18, 34) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 0.5x - 17 & \text{dla } x \in [34, 36) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 1 & \text{dla } x \in [36, 44] \wedge x \in \mathbf{N} \end{cases} \quad (5)$$

Rysunek 2. Wykres funkcji przynależności dla zmiennej lingwistycznej *wiek zawodnika*.

2. wzrost zawodnika - przestrzeń rozważań: liczby rzeczywiste z przedziału: $[160.03, 231.14]$

— niski

$$\mu_{niski}(x) = \begin{cases} 1 & \text{dla } x \in [160.03, 185.0) \\ -0.1x + 19.5 & \text{dla } x \in [185.0, 195.0] \\ 0 & \text{dla } x \in (195.0, 231.14] \end{cases} \quad (6)$$

— średniego wzrostu

$$\mu_{\text{średniowzrostu}}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in (160.03, 185.0] \cup (205.0, 231.14] \\ 0.1x - 18.5 & \text{dla } x \in [185.0, 195.0] \\ -0.1x + 20.5 & \text{dla } x \in [195.0, 205.0] \end{cases} \quad (7)$$

— wysoki

$$\mu_{\text{wysoki}}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in (160.03, 200.0] \\ 0.1x - 20 & \text{dla } x \in [200.0, 210.0] \\ 1 & \text{dla } x \in [210.0, 231.14] \end{cases} \quad (8)$$

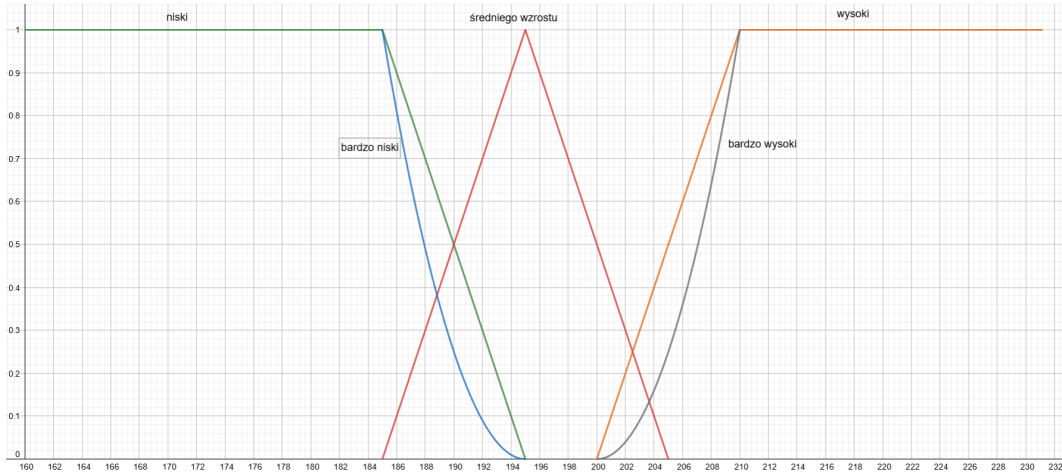
— bardzo niski

$$\mu_{\text{bardzoniski}}(x) = \mu_{\text{niski}}(x)^2 \quad (9)$$

— bardzo wysoki

$$\mu_{\text{bardzowysoki}}(x) = \mu_{\text{wysoki}}(x)^2 \quad (10)$$

Oczywiście, zgodnie z regułą semantyczną termin *bardzo niski* występuje przed terminem *niski* w zmiennej lingwistycznej. Powyżej został on wymieniony później, ponieważ definiując funkcję przynależności dla terminu *bardzo niski* korzystamy z funkcji przynależności dla terminu *niski* (konkretnie podnosimy ją do kwadratu).

Rysunek 3. Wykres funkcji przynależności dla zmiennej lingwistycznej *wzrost zawodnika*.

3. waga zawodnika - przestrzeń rozważań: Liczby rzeczywiste z przedziału: $[60.33, 163.29]$

— lekki

$$\mu_{\text{lekki}}(x) = \begin{cases} 1 & \text{dla } x \in [60.33, 85.0] \\ -0.1x + 9.5 & \text{dla } x \in [85.0, 95.0] \\ 0 & \text{dla } x \in (95.0, 163.29] \end{cases} \quad (11)$$

— o przeciętnej wadze

$$\mu_{\text{oprzecietnejwadze}}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [60.33, 90.0] \cup (110.0, 163.29] \\ 0.1x - 9 & \text{dla } x \in [90.0, 100.0] \\ -0.1x + 11 & \text{dla } x \in [100.0, 110.0] \end{cases} \quad (12)$$

— ciężki

$$\mu_{ciężki}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [60.33, 105.0) \\ 0.1x - 10.5 & \text{dla } x \in [105.0, 115.0) \\ 1 & \text{dla } x \in [115.0, 163.29] \end{cases} \quad (13)$$

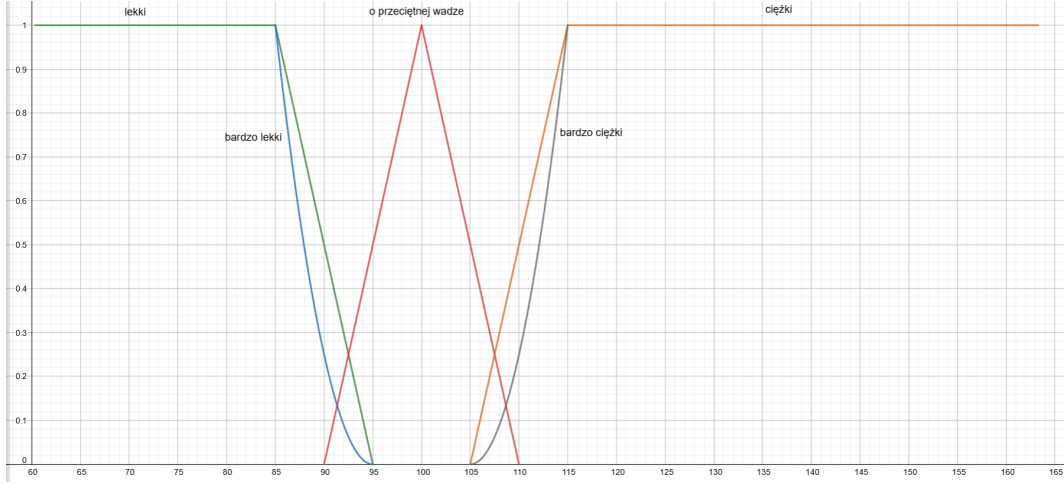
— bardzo lekki

$$\mu_{bardzolekki}(x) = \mu_{lekki}(x)^2 \quad (14)$$

— bardzo ciężki

$$\mu_{bardzociężki}(x) = \mu_{ciężki}(x)^2 \quad (15)$$

Oczywiście, zgodnie z regułą semantyczną termin *bardzo lekki* występuje przed terminem *lekki* w zmiennej lingwistycznej. Powyżej został on wymieniony później, ponieważ definiując funkcję przynależności dla terminu *bardzo lekki* korzystamy z funkcji przynależności dla terminu *lekki* (konkretnie podnosimy ją do kwadratu).

Rysunek 4. Wykres funkcji przynależności dla zmiennej lingwistycznej *waga zawodnika*.

4. kolejność wyboru w drafcie - przestrzeń rozważań: liczby naturalne z przedziału: $[0, 60]$

— błyskawicznie

$$\mu_{błyskawicznie}(x) = \begin{cases} 1 & \text{dla } x \in [0, 6) \wedge x \in \mathbf{N} \\ -0.125x + 1.75 & \text{dla } x \in [6, 14] \wedge x \in \mathbf{N} \\ 0 & \text{dla } x \in (14, 60] \wedge x \in \mathbf{N} \end{cases} \quad (16)$$

— szybko

$$\mu_{szybko}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in ([0, 10) \cup (30; 60]) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 0.25x - 2.5 & \text{dla } x \in [10, 14] \wedge x \in \mathbf{N} \\ 1 & \text{dla } x \in [14, 22] \wedge x \in \mathbf{N} \\ -0.125x + 3.75 & \text{dla } x \in [22, 30] \wedge x \in \mathbf{N} \end{cases} \quad (17)$$

— średnio

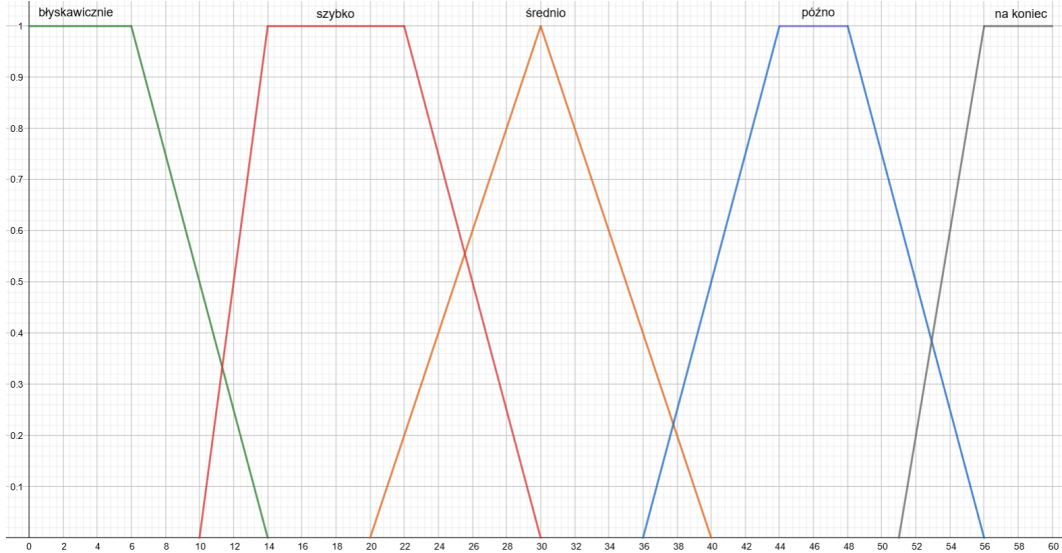
$$\mu_{\text{średnio-draft}}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in ([0, 20) \cup (40, 60]) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 0.1x - 2 & \text{dla } x \in [20, 30) \wedge x \in \mathbf{N} \\ -0.1x + 4 & \text{dla } x \in [30, 40] \wedge x \in \mathbf{N} \end{cases} \quad (18)$$

— późno

$$\mu_{\text{późno}}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in ([0, 36) \cup (56, 60]) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 0.125x - 4.5 & \text{dla } x \in [36, 44) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 1 & \text{dla } x \in [44, 48) \wedge x \in \mathbf{N} \\ -0.125x + 7 & \text{dla } x \in [48, 56] \wedge x \in \mathbf{N} \end{cases} \quad (19)$$

— na koniec

$$\mu_{\text{na koniec}}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [0, 51) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 0.2x - 10.2 & \text{dla } x \in [51, 56) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 1 & \text{dla } x \in [56, 60] \wedge x \in \mathbf{N} \end{cases} \quad (20)$$

Rysunek 5. Wykres funkcji przynależności dla zmiennej lingwistycznej *kolejność wyboru w drafcie*.

5. rozegrane gry w sezonie - przestrzeń rozważań: liczby naturalne z przedziału: $[1, 85]$

— znikoma liczba

$$\mu_{\text{znikomaliczba}}(x) = \begin{cases} 1 & \text{dla } x \in [1, 10) \wedge x \in \mathbf{N} \\ -0.0625x + 1.625 & \text{dla } x \in [10, 26] \wedge x \in \mathbf{N} \\ 0 & \text{dla } x \in (26, 85] \wedge x \in \mathbf{N} \end{cases} \quad (21)$$

— mało

$$\mu_{\text{mało-gier}}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in ([1, 20) \cup (40; 85]) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 0.1x - 2 & \text{dla } x \in [20, 30) \wedge x \in \mathbf{N} \\ -0.1x + 4 & \text{dla } x \in [30, 40] \wedge x \in \mathbf{N} \end{cases} \quad (22)$$

— średnio

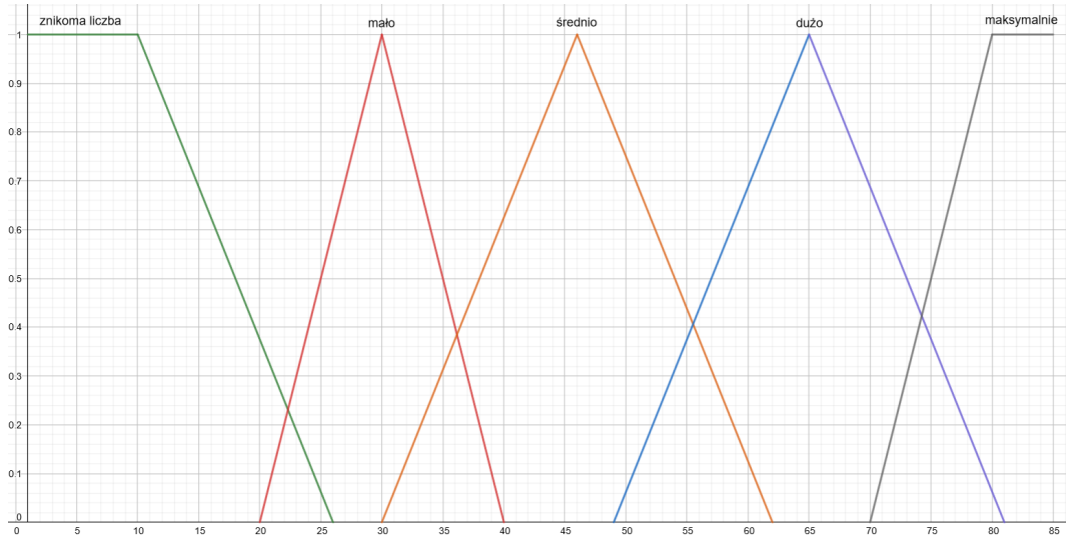
$$\mu_{\text{średnio-gier}}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in ([1, 30) \cup (62, 85]) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 0.0625x - 1.875 & \text{dla } x \in [30, 46) \wedge x \in \mathbf{N} \\ -0.0625x + 3.875 & \text{dla } x \in [46, 62] \wedge x \in \mathbf{N} \end{cases} \quad (23)$$

— dużo

$$\mu_{\text{duzo-gier}}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in ([1, 49) \cup (81, 85]) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 0.0625x - 3.0625 & \text{dla } x \in [49, 65) \wedge x \in \mathbf{N} \\ -0.0625x + 5.0625 & \text{dla } x \in [65, 81] \wedge x \in \mathbf{N} \end{cases} \quad (24)$$

— maksymalnie

$$\mu_{\text{maksymalnie}}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [1, 70) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 0.1x - 7 & \text{dla } x \in [70, 80) \wedge x \in \mathbf{N} \\ 1 & \text{dla } x \in [80, 85] \wedge x \in \mathbf{N} \end{cases} \quad (25)$$

Rysunek 6. Wykres funkcji przynależności dla zmiennej lingwistycznej *rozegrane gry*.

6. średnia liczba zdobytych punktów na mecz - przestrzeń rozważań: liczby rzeczywiste z przedziału: $[0.0, 36.1]$

— mało

$$\mu_{\text{mało-punktów}}(x) = \begin{cases} 1 & \text{dla } x \in [0.0, 1.0) \\ -0.1x + 1.1 & \text{dla } x \in [1.0, 11.0] \\ 0 & \text{dla } x \in (11.0, 36.1] \end{cases} \quad (26)$$

— dostatecznie

$$\mu_{\text{dostatecznie-punktów}}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [0.0, 1.0) \cup (16.0, 36.0] \\ 0.2x - 0.2 & \text{dla } x \in [1.0, 6.0) \\ 1 & \text{dla } x \in [6.0, 10.0) \\ -0.125x + 2.25 & \text{dla } x \in [10.0, 16.0] \end{cases} \quad (27)$$

— dużo

$$\mu_{duzo\_punktow}(x) = \begin{cases} 0 & dla\ x \in [0.0, 11.0) \\ 0.125x - 1.375 & dla\ x \in [11.0, 19.0) \\ 1 & dla\ x \in [19.0, 36.1] \end{cases} \quad (28)$$

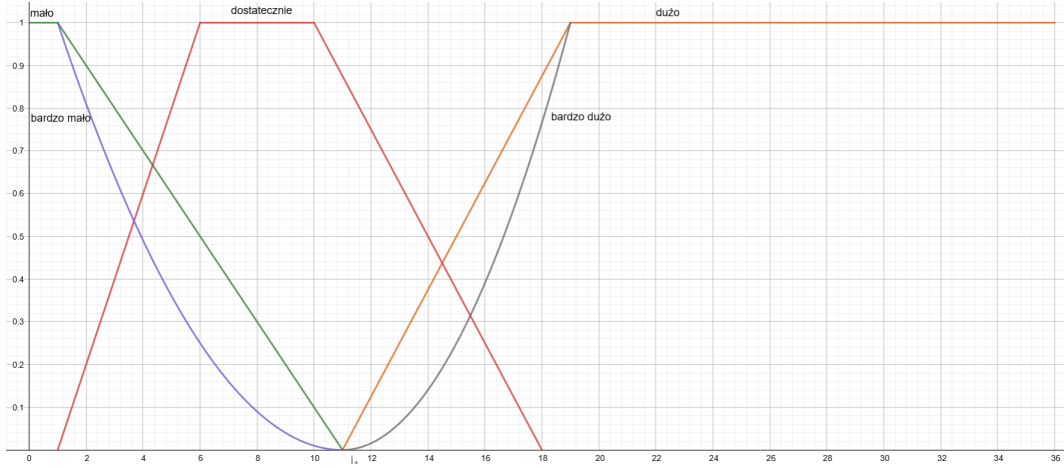
— bardzo mało

$$\mu_{bardzomalo\_punktow}(x) = \mu_{malo}(x)^2 \quad (29)$$

— bardzo dużo

$$\mu_{bardzoduzo\_punktow}(x) = \mu_{duzo}(x)^2 \quad (30)$$

Oczywiście, zgodnie z regułą semantyczną termin *bardzo mało* występuje przed terminem *mało* w zmiennej lingwistycznej. Powyżej został on wymieniony później, ponieważ definiując funkcję przynależności dla terminu *bardzo mało* korzystamy z funkcji przynależności dla terminu *mało* (konkretnie podnosimy ją do kwadratu).

Rysunek 7. Wykres funkcji przynależności dla zmiennej lingwistycznej *zdołyte punkty*.

7. średnia liczba zbiórek na mecz - przestrzeń rozważań: liczby rzeczywiste z przedziału: $[0.0, 16.3]$

— mało

$$\mu_{malo\_zbiorek}(x) = \begin{cases} 1 & dla\ x \in [0.0, 1.0) \\ -0.25x + 1.25 & dla\ x \in [1.0, 5.0] \\ 0 & dla\ x \in (5.0, 16.3] \end{cases} \quad (31)$$

— dostatecznie

$$\mu_{dostatecznie\_zbiorek}(x) = \begin{cases} 0 & dla\ x \in [0.0, 2.0) \cup (6.0, 16.3] \\ 0.5x - 1 & dla\ x \in [2.0, 4.0) \\ 1 & dla\ x \in [4.0, 5.0) \\ -x + 6 & dla\ x \in [5.0, 6.0] \end{cases} \quad (32)$$

— dużo

$$\mu_{duzo\_zbiorek}(x) = \begin{cases} 0 & dla\ x \in [0.0, 4.0) \\ 0.4x - 1.6 & dla\ x \in [4.0, 6.5) \\ 1 & dla\ x \in [6.5, 16.3] \end{cases} \quad (33)$$

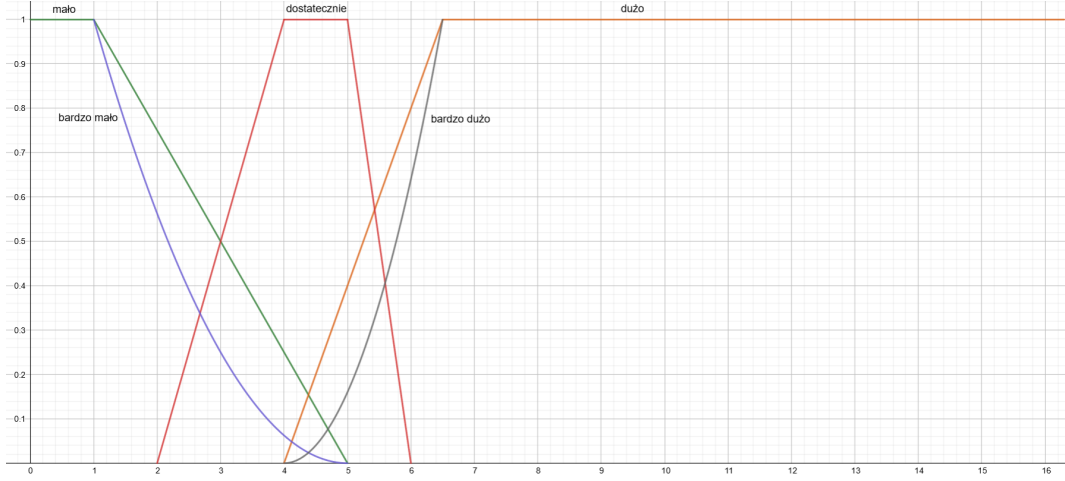
— bardzo mało

$$\mu_{bardzomalo\_zbiorek}(x) = \mu_{malo}(x)^2 \quad (34)$$

— bardzo dużo

$$\mu_{bardzoduzo\_zbiorek}(x) = \mu_{duzo}(x)^2 \quad (35)$$

Oczywiście, zgodnie z regułą semantyczną termin *bardzo mało* występuje przed terminem *mało* w zmiennej lingwistycznej. Powyżej został on wymieniony później, ponieważ definiując funkcję przynależności dla terminu *bardzo mało* korzystamy z funkcji przynależności dla terminu *mało* (konkretnie podnosimy ją do kwadratu).

Rysunek 8. Wykres funkcji przynależności dla zmiennej lingwistycznej *liczba zbiórek*.

8. średnia liczba asyst na mecz - przestrzeń rozważań: liczby rzeczywiste z przedziału: $[0.0, 11.7]$

— mało

$$\mu_{malo\_asyst}(x) = \begin{cases} 1 & \text{dla } x \in [0.0, 0.5) \\ -x + 1.5 & \text{dla } x \in [0.5, 1.5] \\ 0 & \text{dla } x \in (1.5, 11.7] \end{cases} \quad (36)$$

— dostatecznie

$$\mu_{dostatecznie\_asyst}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [0.0, 0.5) \cup (3.0, 11.7] \\ x - 0.5 & \text{dla } x \in [0.5, 1.5] \\ 1 & \text{dla } x \in [1.5, 2.0] \\ -x + 3 & \text{dla } x \in [2.0, 3.0] \end{cases} \quad (37)$$

— dużo

$$\mu_{duzo\_asyst}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [0.0, 2.0) \\ 0.625x - 1.25 & \text{dla } x \in [2.0, 3.6] \\ 1 & \text{dla } x \in [3.6, 11.7] \end{cases} \quad (38)$$

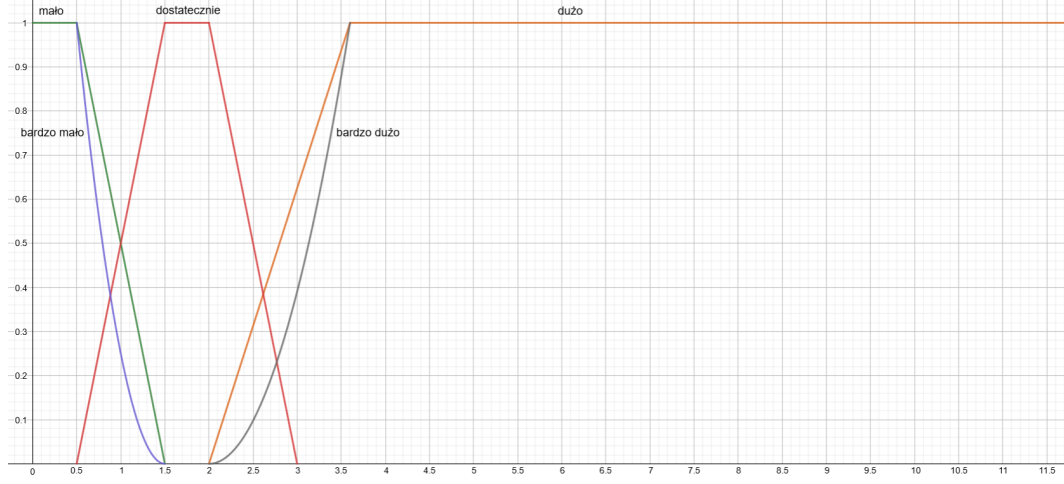
— bardzo mało

$$\mu_{bardzomalo\_asyst}(x) = \mu_{malo\_asyst}(x)^2 \quad (39)$$

— bardzo dużo

$$\mu_{bardzoduzo\_asyst}(x) = \mu_{duzo\_asyst}(x)^2 \quad (40)$$

Oczywiście, zgodnie z regułą semantyczną termin *bardzo mało* występuje przed terminem *mało* w zmiennej lingwistycznej. Powyżej został on wymieniony później, ponieważ definiując funkcję przynależności dla terminu *bardzo mało* korzystamy z funkcji przynależności dla terminu *mało* (konkretnie podnosimy ją do kwadratu).

Rysunek 9. Wykres funkcji przynależności dla zmiennej lingwistycznej *liczba asyst.*

9. wpływ na drużynę - przestrzeń rozważań: liczby rzeczywiste z przedziału: $[-100.0, 100.0]$

— fatalny

$$\mu_{fatalny\_wpływ}(x) = \begin{cases} 1 & \text{dla } x \in [-100.0, -15.0) \\ -0.1x - 0.5 & \text{dla } x \in [-15.0, -5.0] \\ 0 & \text{dla } x \in (-5.0, 100.0] \end{cases} \quad (41)$$

— negatywny

$$\mu_{negatywny\_wpływ}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [-100.0, -15.0) \cup (0.0, 100.0] \\ 0.125x + 1.875 & \text{dla } x \in [-15.0, -7.0] \\ 1 & \text{dla } x \in [-7.0, -2.5] \\ -0.4x & \text{dla } x \in [-2.5, 0.0] \end{cases} \quad (42)$$

— neutralny

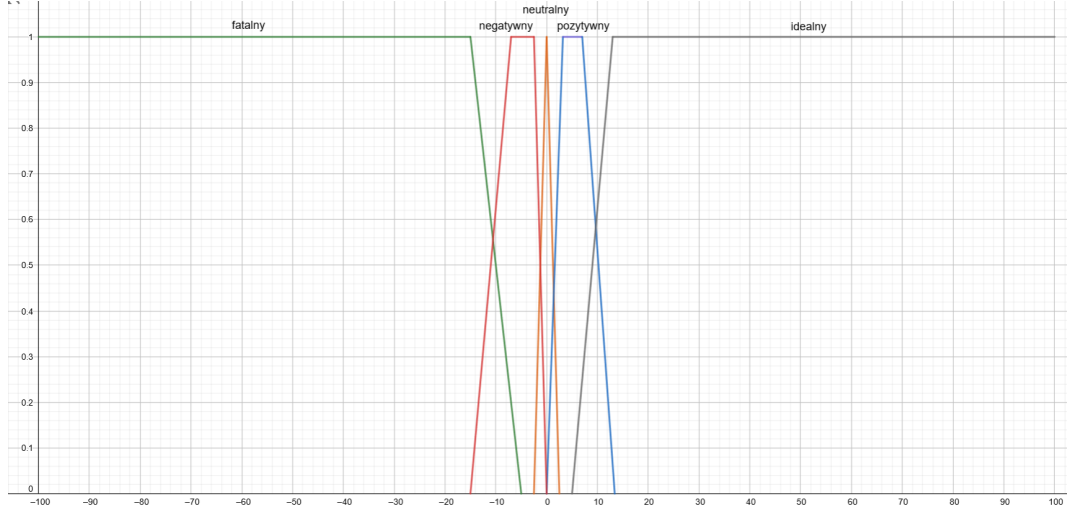
$$\mu_{neutralny\_wpływ}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [-100.0, -2.5) \cup (2.5, 100.0] \\ 0.4x + 1 & \text{dla } x \in [-2.5, 0.0] \\ -0.4x + 1 & \text{dla } x \in [0.0, 2.5] \end{cases} \quad (43)$$

— pozytywny

$$\mu_{pozytywny\_wpływ}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [-100.0, 0.0) \cup (13.4, 100.0] \\ 0.3125x & \text{dla } x \in [0.0, 3.2] \\ 1 & \text{dla } x \in [3.2, 7.0] \\ -0.15625x + 2.09375 & \text{dla } x \in [7.0, 13.4] \end{cases} \quad (44)$$

— idealny

$$\mu_{idealny\_wpływ}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [-100.0, 5.0) \\ 0.125x - 0.625 & \text{dla } x \in [5.0, 13.0) \\ 1 & \text{dla } x \in [13.0, 100.0] \end{cases} \quad (45)$$

Rysunek 10. Wykres funkcji przynależności dla zmiennej lingwistycznej *wpływ na drużynę*.

10. skuteczność rzutów - przestrzeń rozważań: liczby rzeczywiste z przedziału: $[0.0, 1.0]$

— fatalny

$$\mu_{fatalny\_skuteczność}(x) = \begin{cases} 1 & \text{dla } x \in [0.0, 0.35) \\ -10x + 4.5 & \text{dla } x \in [0.35, 0.45] \\ 0 & \text{dla } x \in (0.45, 1.0] \end{cases} \quad (46)$$

— nieskuteczny

$$\mu_{nieskuteczny}(x) = e^{-\frac{(x-0.4)^2}{0.003}} \text{ dla } x \in [0.0, 1.0] \quad (47)$$

— przeciętny

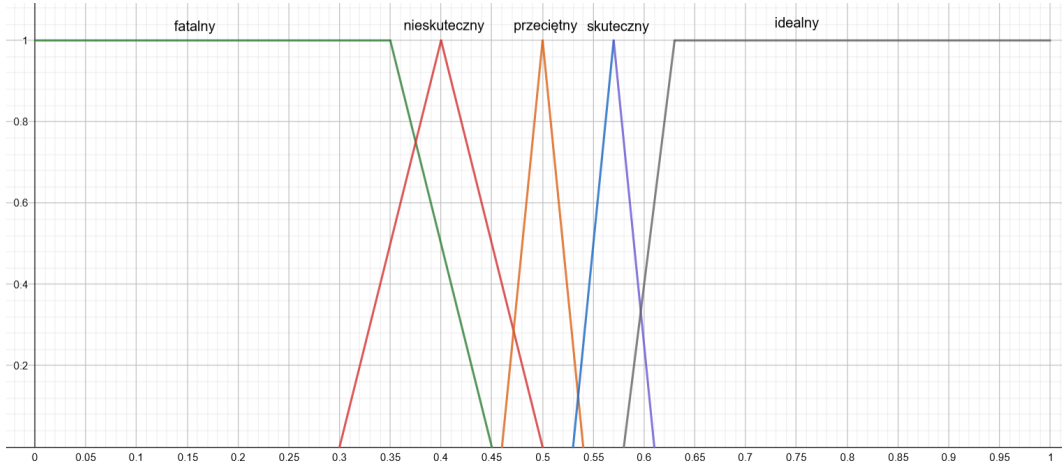
$$\mu_{przecietny\_skuteczność}(x) = e^{-\frac{(x-0.5)^2}{0.001}} \text{ dla } x \in [0.0, 1.0] \quad (48)$$

— skuteczny

$$\mu_{skuteczny}(x) = e^{-\frac{(x-0.57)^2}{0.001}} \text{ dla } x \in [0.0, 1.0] \quad (49)$$

— idealny

$$\mu_{idealny\_skuteczność}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [0.0, 0.58) \\ 20x - 11.6 & \text{dla } x \in [0.58, 0.63) \\ 1 & \text{dla } x \in [0.63, 1.0] \end{cases} \quad (50)$$

Rysunek 11. Wykres funkcji przynależności dla zmiennej lingwistycznej *skuteczność rzutów*.

11. procent asyst - przestrzeń rozważań: liczby rzeczywiste z przedziału: $[0.0, 1.0]$

— fatalny

$$\mu_{fatalny\_asyst}(x) = \begin{cases} 1 & \text{dla } x \in [0.0, 0.01) \\ -25x + 1.25 & \text{dla } x \in [0.01, 0.05] \\ 0 & \text{dla } x \in (0.05, 1.0] \end{cases} \quad (51)$$

— mały

$$\mu_{maly\_asyst}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [0.0, 0.01) \cup (0.06; 1] \\ 25x - 0.25 & \text{dla } x \in [0.01, 0.05] \\ 1 & \text{dla } x \in [0.05, 0.06) \\ -25x + 2.5 & \text{dla } x \in [0.06, 0.10] \end{cases} \quad (52)$$

— przeciętny

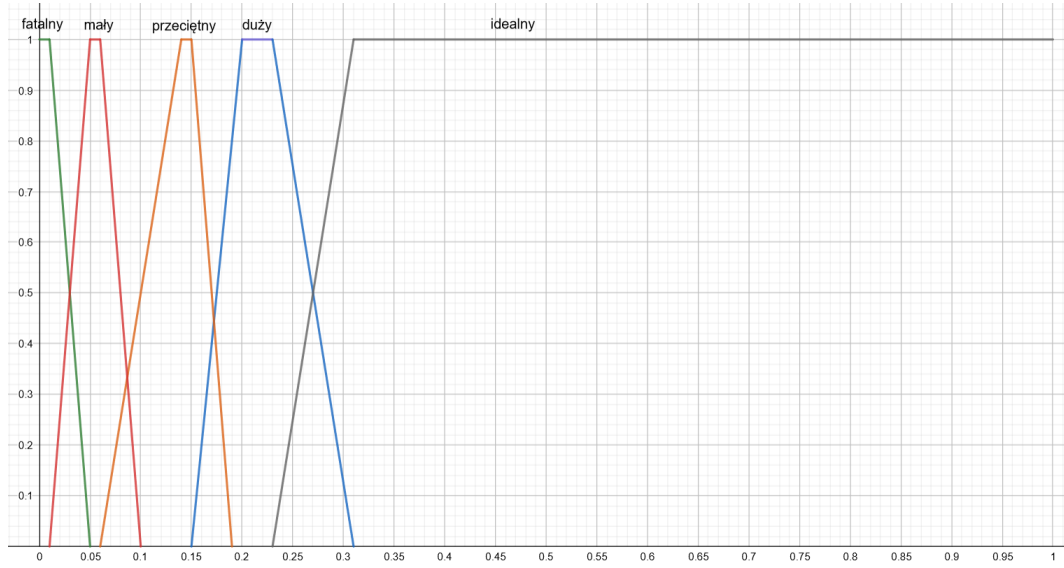
$$\mu_{przecietny\_asyst}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [0; 0.06) \cup (0.19; 1] \\ 12.5x - 0.75 & \text{dla } x \in [0.06; 0.14] \\ 1 & \text{dla } x \in [0.14; 0.15) \\ -25x + 4.75 & \text{dla } x \in [0.15; 0.19] \end{cases} \quad (53)$$

— duży

$$\mu_{duzy\_asyst}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [0.0, 0.15) \cup (0.31, 1.0] \\ 20x - 3 & \text{dla } x \in [0.15, 0.20] \\ 1 & \text{dla } x \in [0.20, 0.23) \\ -12.5x + 3.875 & \text{dla } x \in [0.23, 0.31] \end{cases} \quad (54)$$

— idealny

$$\mu_{idealny\_asyst}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [0.0, 0.23) \\ 12.5x - 2.875 & \text{dla } x \in [0.23, 0.31] \\ 1 & \text{dla } x \in [0.31, 1.0] \end{cases} \quad (55)$$

Rysunek 12. Wykres funkcji przynależności dla zmiennej lingwistycznej *procent asyst.*

3.2. Kwantyfikatory lingwistyczne

W programie zostały wykorzystane 2 typy kwantyfikatorów: absolutne oraz względne.

Kwantyfikatory absolutne wraz ze wzorami oraz wykresem prezentują się następująco:

— Więcej niż 0

$$\mu_{wiecej\_niz\_0}(x) = \begin{cases} -0.000667x + 1 & \text{dla } x \in [0, 1500] \\ 0 & \text{dla } x \in (1500, 11144] \end{cases} \quad (56)$$

— Około 2000

$$\mu_{okolo\_2000}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [0; 500) \\ 0.000667x - 0.333 & \text{dla } x \in [500; 2000) \\ -0.000667x + 2.333 & \text{dla } x \in [2000; 3500) \\ 0 & \text{dla } x \in [3500, 11144] \end{cases} \quad (57)$$

— Około 4000

$$\mu_{okolo\_4000}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [0, 2500) \\ 0.000667x - 1.667 & \text{dla } x \in [2500, 4000) \\ -0.000667x + 3.667 & \text{dla } x \in [4000, 5500) \\ 0 & \text{dla } x \in [5500, 11144] \end{cases} \quad (58)$$

— Około 6000

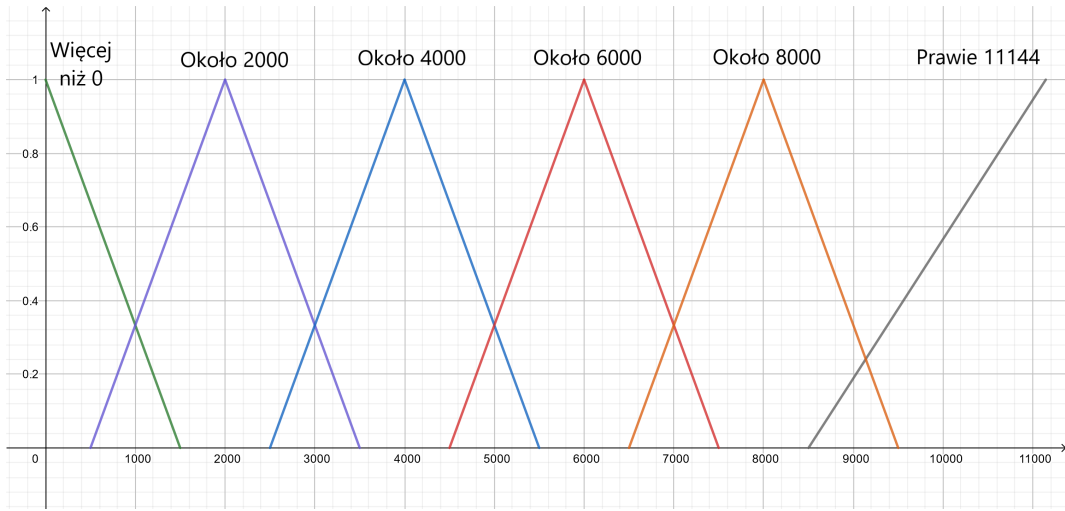
$$\mu_{okolo\_6000}(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \in [0, 4500) \\ 0.000667x - 3 & \text{dla } x \in [4500, 6000) \\ 0.000667x + 5 & \text{dla } x \in [6000, 7500) \\ 0 & \text{dla } x \in [7500, 11144] \end{cases} \quad (59)$$

— Około 8000

$$\mu_{okolo\_8000}(x) = \begin{cases} 0 & dla\ x \in [0, 6500) \\ 0.000667x - 4.333 & dla\ x \in [6500, 8000) \\ -0.000667x + 6.333 & dla\ x \in [8000, 9500) \\ 0 & dla\ x \in [9000, 11144] \end{cases} \quad (60)$$

— Prawie 11144

$$\mu_{prawie\_11144}(x) = \begin{cases} 0 & dla\ x \in [0, 8500) \\ 0.000378x - 3.215 & dla\ x \in [8500, 11144] \end{cases} \quad (61)$$

Rysunek 13. Wykres funkcji przynależności dla kwantyfikatora absolutnego.

Kwentyfikatory względne wraz z wzorami oraz wykresem wyglądają następująco:

— Prawie żaden

$$\mu_{prawie\_zaden}(x) = e^{-\frac{x^2}{0.01}} \quad dla\ x \in [0, 1]. \quad (62)$$

— Około 1/4

$$\mu_{okolo\_1/4}(x) = e^{-\frac{(x-0.25)^2}{0.01}} \quad dla\ x \in [0, 1]. \quad (63)$$

— Około 1/2

$$\mu_{okolo\_1/2}(x) = e^{-\frac{(x-0.5)^2}{0.01}} \quad dla\ x \in [0, 1]. \quad (64)$$

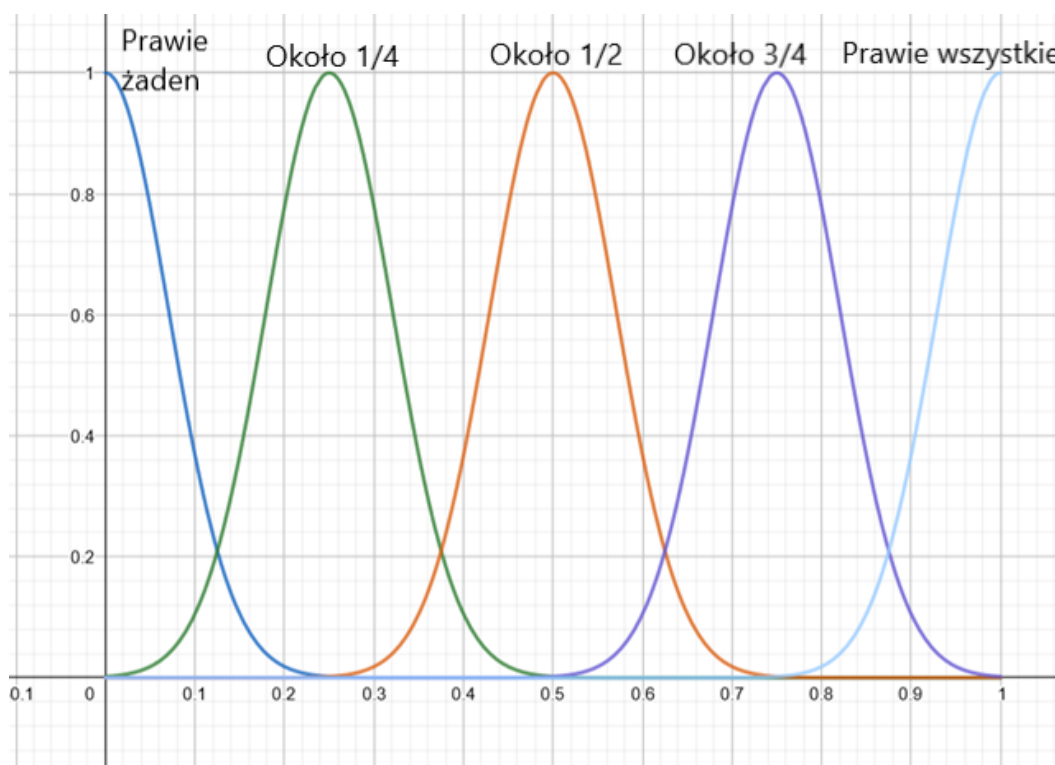
— Około 3/4

$$\mu_{okolo\_3/4}(x) = e^{-\frac{(x-0.75)^2}{0.01}} \quad dla\ x \in [0, 1]. \quad (65)$$

— Prawie wszystkie

$$\mu_{prawie\_wszystkie}(x) = e^{-\frac{(x-1)^2}{0.01}} \quad dla\ x \in [0, 1]. \quad (66)$$

Rysunek 14. Wykres funkcji przynależności dla kwantyfikatora relatywnego.

4. Narzędzia obliczeniowe: projekt (wybór, implementacja) i diagram UML pakietu obliczeń rozmytych. Diagram UML generatora podsumowań

4.1. Diagram pakietu obliczeń rozmytych

Jako iż podsumowania lingwistyczne opierają się na teorii zbiorów rozmytych, na potrzeby tego zadania postanowiliśmy zaimplementować własny pakiet przeznaczony do obliczeń rozmytych. Pakiet nazywa się *FuzzySetCalculations* i składa się z następujących elementów:

FuzzySet - klasa, która reprezentuje zbiór rozmyty. Metody tej klasy zapewniają najbardziej istotne funkcjonalności dla podsumowań własności. Pierwszą z nich jest metoda o nazwie *getHeight()*, która zwraca wysokość zbioru rozmytego, tj. maksymalną wartość jaką przyjmuje funkcja przynależności w całej przestrzeni rozważań. Kolejna metoda to *getSupport()*, której wynikiem wykonania są wszystkie te elementy zbioru rozmytego, które przynależą do zbioru rozmytego w stopniu większym niż 0. Bardzo podobną metodą jest *getAlphaCount(double y)*, która jako argument przyjmuje wartość zbioru rozmytego. Argument ten stanowi próg dla selekcji elementów, dla których wartość funkcji przynależności jest powyżej niego. Kolejną w kolejności jest metoda *getComplement(double x)*, której zadaniem jest zwrócenie dopełnienia zbioru rozmytego dla argumentu x, czyli liczby, którą trzeba dodać w celu uzyskania wartości 1. Następne dwie metody, czyli *getAndResult(List<FuzzySet> fuzzySet)* i *getOrResult(List<FuzzySet> fuzzySet)* od-

powiadają za operacje sumy (OR) i iloczynu (AND) zbiorów rozmytych (wynikiem tych operacji również jest zbiór rozmyty). Suma zbiorów rozmytych jest obliczana jako maksimum (wykorzystanie T-normy) ze wszystkich wartości zbiorów rozmytych przekazanych w argumencie dla elementu x . Iloczyn zbiorów rozmytych jest obliczany jako minimum (wykorzystanie S-normy) ze wszystkich wartości zbiorów rozmytych przekazanych w argumencie dla wszystkich elementów w przestrzeni. Następną metodą jest metoda *getDegreeOfMembership(double x)*, która dla elementu x zwraca stopień przynależności do zbioru rozmytego (w metodzie tej następuje de facto wywołanie metody *countMembership(double x)* z klasy *MembershipFunction*. Kolejną metody to *isConvex()* oraz *isConcave()*, które zwracają wartość logiczną *true* w momencie, gdy zbiór rozmyty jest wypukły oraz wklęsły. Ostatnią z metod, którą planujemy zaimplementować jest metoda *getCardinality()*, dzięki której otrzymujemy moc zbioru rozmytego tj. sumę wartości funkcji charakterystycznej z wszystkich elementów zbioru rozmytego. [3]

MembershipFunction - klasa abstrakcyjna, która reprezentuje funkcje przynależności do zbioru rozmytego. Klasa ta zawiera jedną metodę abstrakcyjną o nazwie *countMembership(double x)*. Dzięki temu, w klasach dziedziczących można zaimplementować obliczanie stopnia przynależności w zależności od tego, jakiego rodzaju funkcji przynależności chcemy użyć. [5] Z klasy *MembershipFunction* dziedziczy pięć klas:

- **TrapezoidalMembershipFunction** - reprezentuje trapezoidalną funkcję przynależności. W przypadku klasy *LeftTrapezoidalMembershipFunction* (funkcja malejąca) wykorzystane zostają 3 argumenty:

- x1 - początek przedziału od którego funkcja przyjmuje wartość 1
- x2 - koniec przedziału dla którego funkcja przyjmuje wartość 1 i początek przedziału dla funkcji malejącej
- x3 - koniec przedziału dla funkcji malejącej i początek przedziału dla funkcji malejącej

W przypadku klasy *RightTrapezoidalMembershipFunction* również występują 3 argumenty:

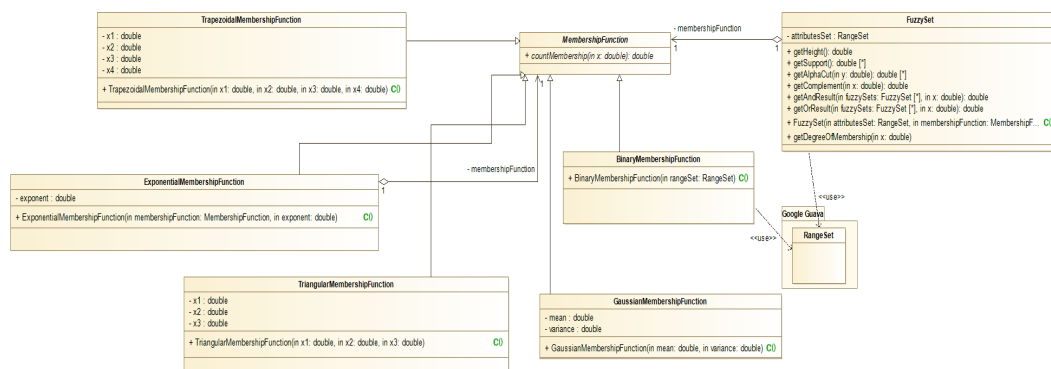
- x1 - początek przedziału od którego funkcja jest rosnąca
- x2 - koniec przedziału dla którego funkcja jest rosnąca i początek przedziału dla funkcji stałej o wartości 1
- x3 - koniec przedziału dla funkcji stałej o wartości równej 1

Do funkcjonowania klasy *BothSidesTrapezoidalMembershipFunction* niezbędne są natomiast 4 argumenty:

- x1 - początek przedziału od którego funkcja zaczyna rosnąć
- x2 - koniec przedziału dla funkcji rosnącej i początek przedziału dla funkcji stałej o wartości 1
- x3 - koniec przedziału dla funkcji stałej o wartości 1 i początek przedziału dla funkcji malejącej
- x4 - koniec przedziału dla funkcji malejącej

- **TriangularMembershipFunction** - reprezentuje trójkątną funkcję przynależności. Jako, że funkcja ta może być malejąca, rosnąca lub też składać się z obu tego rodzaju funkcji, w tym celu z klasy *GaussianMembershipFunction* dziedziczą trzy funkcje, które reprezentują wymienione wyżej rodzaje monotoniczności. W przypadku klasy *LeftTriangularMembership-*

- Function* (funkcja malejąca) wykorzystane zostają 3 argumenty:
- x1 - początek przedziału od którego funkcja zaczyna maleć
  - x2 - koniec przedziału dla funkcji malejącej i początek przedziału dla funkcji stałej o wartości 1
- W przypadku klasy *RightTriangularMembershipFunction* również występują 2 argumenty:
- x1 - początek przedziału od którego funkcja zaczyna rosnąć
  - x2 - koniec przedziału dla funkcji rosnącej.
- Do funkcjonowania klasy *BothSidesTriangularMembershipFunction* niezbędne są natomiast 3 argumenty:
- x1 - początek przedziału od którego funkcja zaczyna rosnąć
  - x2 - koniec przedziału dla funkcji rosnącej i początek przedziału dla funkcji stałej o wartości 1
  - x3 - koniec przedziału dla funkcji malejącej.
- **ExponentialMembershipFunction** - reprezentuje wykładniczą funkcję przynależności. Jej zadaniem jest wzmocnienie/osłabienie innej funkcji przynależności (np. poprzez dodanie słowa bardzo). Argumenty, które są przez nią przyjmowane to:
exponent - wykładnik funkcji
membershipFunction - wybrana funkcja przynależności
  - **GaussianMembershipFunction** - reprezentuje funkcję Gaussa, jako funkcję przynależności. Parametry przez nią przyjmowane to średnia oraz wariancja, które mają bezpośredni wpływ na element, gdzie znajduje się maksimum oraz na rozłożenie funkcji w dziedzinie. Jako, że funkcja ta może być malejąca, rosnąca lub też składać się z obu tego rodzaju funkcji, w tym celu z klasy *GaussianMembershipFunction* dziedziczą trzy funkcje, które reprezentują wymienione wyżej rodzaje monotoniczności.
  - **BinaryMembershipFunction** - stanowi funkcję przynależności dla zbiorów klasycznych, tj. takich w których stopień przynależności do zbioru wynosi 0 lub 1. Jedynym argumentem jest *rangeSet*, który to zakres określa, dla jakich elementów funkcja zwraca 1.

Rysunek 15. Diagram UML pakietu FuzzySetCalculations.

4.2. Diagram UML generatora podsumowań. Krótka instrukcja użytkownika

Drugim pakietem użytym przez nas w aplikacji jest pakiet generatora podsumowań. Składa się on z następujących elementów: **Label** - klasa reprezentująca pojedynczą etykietę. Etykieta zawiera swoją nazwę oraz pole odpowiadające za klasę *FuzzySet*. Dzięki temu w etykiecie mamy dostęp do metod klasy *FuzzySet*, w tym *getDegreeOfMembership(double x)*, czyli stopień przynależności dla zadanego argumentu.

LinguisticVariable - klasa odpowiadająca za zmienną lingwistyczną. Posiada ona swoją nazwę oraz pole *rangeSet*, które odpowiada za przestrzeń rozważań dla podanej zmiennej lingwistycznej. Poza tym klasa ta posiada pole typu *Label*, które odpowiada za wyżej wymienioną etykietę.

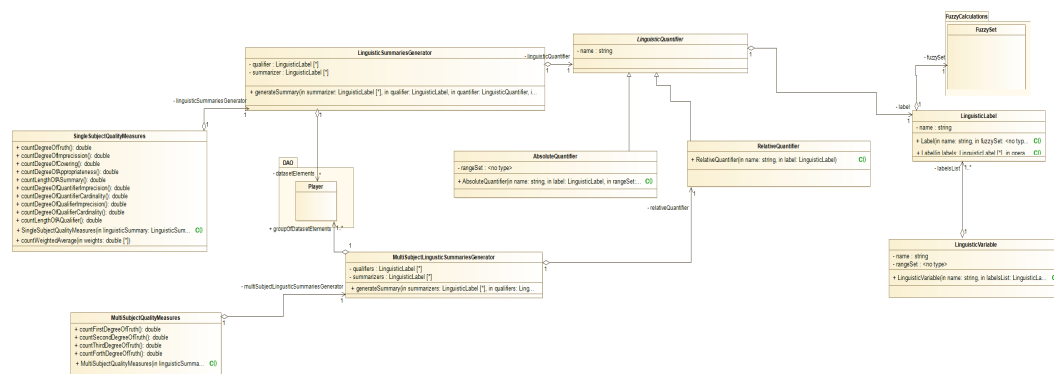
LinguisticQuantifier - klasa abstrakcyjna reprezentująca kwantyfikator lingwistyczny. Kwantyfikator lingwistyczny posiada etykietę. Z klasy abstrakcyjnej *LinguisticQuantifier* dziedziczą dwie następujące klasy:

- **AbsoluteQuantifier** - kwantyfikator absolutny posiadający dodatkowo poza polami, które dziedziczy przedział rozważań.
- **RelativeQuantifier** - kwantyfikator względny.

Player - klasa z modułu DAO odpowiadającego za wczytywanie danych. Klasa ta odpowiada za pojedynczego zawodnika wczytanego z bazy danych.

LinguisticSummariesGenerator - klasa odpowiadająca za generowanie podsumowań, a w zasadzie pojedynczego podsumowania. Zawiera ona kwantyfikator lingwistyczny, pole typu `Player`, co odpowiada podmiotowi podsumowania. Klasa zawiera także pola: *qualifier* (kwalifikator) oraz *summarizer* (sumaryzator). Oba pola są Listami typów *Label*. Klasa ta pozwala także oczywiście na wygenerowanie podsumowania.

QualityMeasures - klasa zawierająca jedno pole - `LinguisticSummariesGenerator`. Klasa ta pozwala na obliczenie miar jakości od T_1 do T_{11} [1] dla wygenerowanego podsumowania.

Rysunek 16. Diagram UML generatora podsumowań.

Po włączeniu aplikacji ukazuje nam się następujący ekran z podsumowaniami jednopodmiotowymi:

Rysunek 17. Interfejs użytkownika po włączeniu aplikacji

Na powyższym ekranie możemy wybrać odpowiednie interesujące nas wartości z rozwijalnych list. W przypadku wybrania formy pierwszej zablokowany jest wybór kwalifikatora (jako że w formie pierwszej podsumowań jednopodmiotowych nie występują kwalifikatory), a do wyboru mamy wszystkie kwantyfikatory (zarówno absolutne, jak i względne). W przypadku formy drugiej możemy wybrać kwalifikatory, a do wyboru w przypadku kwantyfikatorów są tylko kwantyfikatory względne. Zarówno w przypadku kwalifikatorów i sumaryzatorów możemy wybrać więcej niż jedną etykietę, które to będą połączone spójnikiem "i". Przyciski "Wyczyść zaznaczenie" czyszczą nam listę wybranych sumaryzatorów i kwalifikatorów. Po naciśnięciu przycisku "Edytuj" zostajemy przeniesieni do okna umożliwiającego edycję i definiowanie nowych etykiet. Poniżej okna z etykietami od T1 do T11 oznaczają wagi dla poszczególnych miar, które zostaną użyte przy liczeniu miary podsumowania optymalnego. Przycisk "Generuj" generuje nam podsumowanie, które to pojawia się w przewijalnej tabeli. W tabeli możliwe jest sortowanie po konkretnej mierze. Kolumna z etykietą "średnia" oznacza miarę podsumowania optymalnego. Przycisk "Podsumowania Wielopodmiotowe" przenosi nas do okna z podsumowaniami wielopodmiotowymi. Tam, analogicznie to podsumowań jednopodmiotowych przy wybraniu formy podsumowania zostają zablokowane/odblokowane poszczególne możliwości wyboru kwalifikatorów/sumaryzatorów. Cała reszta również jest analogiczna do podsumowań jednopodmiotowych, poza wagami. Dla podsumowań wielopodmiotowych liczymy jedynie jedną miarę, zatem nie ma możliwości przypisywania wag.

Aplikacja została napisana przy użyciu Java 11 [6], Apache Maven [7], oraz JavaFX 13 [8]. Aby uruchomić aplikację należy załadować projekt mavenowy, a następnie wykonać polecenie `mvn install`. Możemy to zrobić z konsoli, bądź wykorzystując do tego IDE (np. IntelliJ i pasek rozwijalny po prawej stronie). Kolejnym krokiem jest uruchomienie wtyczki `javafx`, bądź `exec`, poprzez przejście do folderu z modułem GUI i wykonanie polecenia `mvn javafx:run`, bądź `mvn exec:java`. Możemy to zrobić także przy użyciu IDE. Spowoduje to wyświetlenie interfejsu użytkownika i umożliwi korzystanie z aplikacji.

5. Jednopodmiotowe podsumowania lingwistyczne. Miary jakości, podsumowanie optymalne

We wszystkich przedstawionych poniżej eksperymentach kolumna z nazwą "średnia" oznacza miarę jakości podsumowania optymalnego.

5.1. Jednopodmiotowe podsumowania lingwistyczne w formie pierwszej

Dla jednopodmiotowych podsumowań lingwistycznych w formie pierwszej przeprowadziliśmy dwa eksperymenty, w każdym z nich przyjmując inne wagi. Wyniki dla eksperymentu nr 1 prezentują się następująco:

The screenshot shows the 'Podsumowania lingwistyczne bazy danych' application. The title bar indicates 'Podsumowania jednopodmiotowe'. The interface includes several configuration fields: 'Forma' (set to 'Pierwsza'), 'Kwantyfikator' (set to 'Prawie 11144'), 'Kwalifikator(y)' (empty), and 'Sumaryzator(y)' (set to 'przeciętnej wagi'). Below these are buttons for 'Edytuj' and 'Wyczyść zaznaczenie'. A section labeled 'Wagi miar jakości:' contains input fields for T1 through T11. The main table displays linguistic data with columns for 'tekst', T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, and 'średnia'. The table contains 15 rows of data. At the bottom, there are buttons for 'Generuj' and 'Podsumowania Wielopodmiotowe'.

tekst	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	średnia
Okolo 2000 zawodników jest w wieku juniorskim,	0.49	0.78	0.22	0.0	1.0	0.73	0.87	0.89	0.0	0.0	1.0	0.59
Okolo 1/4 zawodników jest średniego wzrostu,	0.9	0.44	0.56	0.0	1.0	0.0	0.82	0.72	0.0	0.0	1.0	0.57
Więcej niż 0 zawodników jest idealny procent asyst,	0.23	0.84	0.16	0.0	1.0	0.87	0.93	0.9	0.0	0.0	1.0	0.55
Okolo 2000 zawodników jest idealny wpływ na drużynę,	0.24	0.83	0.17	0.0	1.0	0.73	0.87	0.92	0.0	0.0	1.0	0.53
Okolo 2000 zawodników jest pozytywny wpływ na drużynę,	0.26	0.6	0.4	0.0	1.0	0.73	0.87	0.72	0.0	0.0	1.0	0.51
Okolo 6000 zawodników jest średniego wzrostu,	0.0	0.44	0.56	0.0	1.0	0.73	0.87	0.72	0.0	0.0	1.0	0.45
Prawie zaden zawodników jest idealny procent asyst,	0.34	0.84	0.16	0.0	1.0	0.0	0.91	0.9	0.0	0.0	1.0	0.45
Prawie 11144 zawodników jest przeciętnej wagi,	0.0	0.46	0.54	0.0	1.0	0.76	0.88	0.72	0.0	0.0	1.0	0.45
Okolo 2000 zawodników jest w wieku juniorskim, średniego wzrostu,	0.0	0.65	0.12	0.0	0.5	0.73	0.87	0.82	0.0	0.0	1.0	0.39
Okolo 1/4 zawodników jest w wieku juniorskim,	0.14	0.78	0.22	0.0	1.0	0.0	0.82	0.89	0.0	0.0	1.0	0.39
Okolo 1/2 zawodników jest średniego wzrostu,	0.01	0.44	0.56	0.0	1.0	0.0	0.82	0.72	0.0	0.0	1.0	0.35
Okolo 3/4 zawodników jest duzo asyst na mecz,	0.0	0.69	0.31	0.0	1.0	0.0	0.82	0.79	0.0	0.0	1.0	0.35
Okolo 1/4 zawodników jest w wieku juniorskim, średniego wzrostu,	0.01	0.65	0.12	0.0	0.5	0.0	0.82	0.82	0.0	0.0	1.0	0.28

Rysunek 18. Wyniki eksperymentu nr 1 dla jednopodmiotowych podsumowań lingwistycznych w formie pierwszej

Podsumowanie *Okolo 2000 zawodników jest w wieku juniorskim[0.59]* osiągnęło najwyższą wartość miary jakości podsumowania optymalnego porównując z innymi podsumowaniami wygenerowanymi w tym eksperymencie. Wyniosła ona 0.59. Warto zauważyć, że w tym wypadku dodając kolejny sumaryzator jakość podsumowania maleje (*Okolo 1/4 zawodników jest średniego wzrostu[0.57]* znajduje się na liście na pozycji drugiej, *Okolo 1/4 zawodników jest w wieku juniorskim[0.39]* na pozycji 10, natomiast podsumowanie *Okolo 1/4 zawodników jest w wieku juniorskim, średniego wzrostu* dopiero na pozycji 13. Najwyższą wartość miary T1 osiągnęło podsumowanie *Okolo 1/4 zawodników jest średniego wzrostu[0.28]*, jednak biorąc pod uwagę miarę podsumowania optymalnego podsumowanie to znajduje się na 2 miejscu. Warto zwrócić uwagę na miarę T6, która lekko zakłamuje nam obraz. Dla kwantyfikatora względnego miara ta w każdym przypadku pokazuje 0. Wynika to z tego, że ten typ kwantyfikatorów wyraża się w tym wypadku funkcją Gaussowską, która to dąży do zera (jednak wartości 0 nie przyjmuje), a więc nośnik dla tego zbioru rozmytego występuje na całej jego przestrzeni rozważań.

W kolejnym eksperymencie zmodyfikowaliśmy nieco wagi średnich, a jego wyniki prezentują się następująco:

Podsumowania lingwistyczne bazy danych
Podsumowania jednopodmiotowe

Forma: Pierwsza
Kwantyfikator: Prawie zaden
Kwalifikator(y):
Sumaryzator(y): fatalny wpływ na d..., fatalny wpływ na druzyne

Prawie z...

Wyczyść zaznaczenie

Wagi miar jakości:

	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	średnia
Prawie zaden zawodników jest błyskawicznie wybrani w drafcie, mało rozegranych gier w sezonie,	0.98	0.79	0.03	0.01	0.5	0.0	0.91	0.87	0.0	0.0	1.0	0.76
Okolo 6000 zawodników jest dostateczna liczba zdobytych punktów na mecz,	0.88	0.16	0.84	0.0	1.0	0.73	0.87	0.45	0.0	0.0	1.0	0.75
Okolo 1/4 zawodników jest bardzo ciężkiej wagi,	0.81	0.63	0.37	0.0	1.0	0.0	0.82	0.8	0.0	0.0	1.0	0.73
Okolo 1/2 zawodników jest dostateczna liczba zdobytych punktów na mecz,	0.75	0.16	0.84	0.0	1.0	0.0	0.82	0.45	0.0	0.0	1.0	0.67
Więcej niż 0 zawodników jest idealną skuteczność rzutów,	0.46	0.86	0.14	0.0	1.0	0.87	0.93	0.93	0.0	0.0	1.0	0.62
Okolo 2000 zawodników jest idealną skuteczność rzutów,	0.21	0.86	0.14	0.0	1.0	0.73	0.87	0.93	0.0	0.0	1.0	0.5
Prawie zaden zawodników jest fatalny wpływ na druzyne,	0.1	0.7	0.3	0.0	1.0	0.0	0.91	0.85	0.0	0.0	1.0	0.43
Okolo 4000 zawodników jest idealną skuteczność rzutów,	0.0	0.86	0.14	0.0	1.0	0.73	0.87	0.93	0.0	0.0	1.0	0.4
Okolo 6000 zawodników jest normalnie wybrani w drafcie,	0.0	0.75	0.25	0.0	1.0	0.73	0.87	0.87	0.0	0.0	1.0	0.4
Więcej niż 0 zawodników jest fatalny wpływ na druzyne,	0.0	0.7	0.3	0.0	1.0	0.87	0.93	0.85	0.0	0.0	1.0	0.4
Prawie zaden zawodników jest bardzo ciężkiej wagi,	0.02	0.63	0.37	0.0	1.0	0.0	0.91	0.8	0.0	0.0	1.0	0.39
Okolo 1/2 zawodników jest bardzo ciężkiej wagi,	0.0	0.63	0.37	0.0	1.0	0.0	0.82	0.8	0.0	0.0	1.0	0.37
Prawie wszystkie zawodników jest błyskawicznie wybrani w drafcie, mało rozegranych gier w sez...	0.0	0.79	0.03	0.01	0.5	0.0	0.91	0.87	0.0	0.0	1.0	0.32

Generuj Podsumowania Wielopodmiotowe

Rysunek 19. Wyniki eksperymentu nr 2 dla jednopodmiotowych podsumowań lingwistycznych w formie pierwszej

W tym eksperymencie zmieniliśmy wagi, w szczególności zwiększając wagę dla miary T1 oraz zmniejszając wagę dla miary T6. Najlepszym podsumo-

waniem w tym eksperymencie okazało się *Prawie żaden zawodnik jest błyskawicznie wybrany w drafcie i ma ma mało rozegranych gier w sezonie [0.76]*. Jest to jak najbardziej logiczne, ponieważ kluby wybierają zawodników w drafcie szybko, aby ci stanowili o sile ich drużyny. Podsumowanie to osiągnęło wartość T1 aż na poziomie 0.98. Jak widzimy, przy takim dobraniu wag jak powyżej byliśmy w stanie zminimalizować negatywny wpływ funkcji gaussowskiej na ostateczny wynik miary jakości podsumowania optymalnego. Zarówno w tym jak i w poprzednim eksperymencie przyjęliśmy wagi dla T9, T10 i T11 na 0, ponieważ miary te dotyczą kwalifikatorów, których w formie pierwszej podsumowań jednopodmiotowych nie ma.

5.2. Jednopodmiotowe podsumowania lingwistyczne w formie drugiej

Dla formy drugiej jednopodmiotowych podsumowań lingwistycznych przeprowadziliśmy 1 eksperyment, którego wyniki przedstawiają się następująco:

Podsumowania lingwistyczne bazy danych
Podsumowania jednopodmiotowe

Forma: Druha
Kwantyfikator: Prawie wszystkie
Kwalifikator(y): idealną skuteczno...
Sumaryzator(y): pozytywny wpływ ...

Wagi miar jakości:

	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	średnia
Prawie żaden zawodników będących bardzo dużo zbiórek na mecz, jest bardzo niskiego wzrostu...	0.99	0.75	0.06	0.18	1.0	0.0	0.91	0.89	0.67	0.82	1.0	0.66
Okolo 1/2 zawodników będących bardzo ciężkiej wagi, jest dużo zbiórek na mecz,	0.72	0.67	0.53	0.2	1.0	0.0	0.82	0.79	0.63	0.8	1.0	0.65
Prawie wszystkie zawodników będących idealną skuteczność rzutów, jest idealny wpływ na dru...	0.0	0.83	0.38	0.2	1.0	0.0	0.91	0.92	0.86	0.93	1.0	0.63
Okolo 1/4 zawodników będących średnia liczba rozegranych gier w sezonie, jest doświadczony...	0.64	0.81	0.2	0.02	1.0	0.0	0.82	0.85	0.69	0.84	1.0	0.62
Okolo 3/4 zawodników będących idealną skuteczność rzutów, jest pozytywny wpływ na drużyn...	0.0	0.6	0.6	0.2	1.0	0.0	0.82	0.72	0.86	0.93	1.0	0.61
Prawie wszystkie zawodników będących idealną skuteczność rzutów, jest pozytywny wpływ na ...	0.0	0.6	0.6	0.2	1.0	0.0	0.91	0.72	0.86	0.93	1.0	0.61
Prawie żaden zawodników będących idealny procent asyst, jest nieskuteczni z rzutów,	0.13	0.0	1.0	0.0	1.0	0.0	0.91	0.88	0.84	0.9	1.0	0.6
Okolo 3/4 zawodników będących bardzo dużo zbiórek na mecz, jest bardzo wysokiego wzrostu,	0.18	0.4	0.85	0.25	1.0	0.0	0.82	0.7	0.67	0.82	1.0	0.6
Okolo 1/2 zawodników będących szybko wybrani w drafcie, jest w młodym wieku,	0.78	0.45	0.55	0.0	1.0	0.0	0.82	0.57	0.67	0.75	1.0	0.6
Okolo 1/2 zawodników będących bardzo dużo asyst na mecz, jest pozytywny wpływ na drużynę,	0.41	0.6	0.5	0.11	1.0	0.0	0.82	0.72	0.69	0.82	1.0	0.6
Okolo 1/4 zawodników będących bardzo mało zdobytych punktów na mecz, jest w średnim wi...	0.99	0.68	0.3	0.02	1.0	0.0	0.82	0.74	0.27	0.69	1.0	0.6
Prawie wszystkie zawodników będących idealny procent asyst, jest idealną skuteczność rzutów,	0.0	0.86	0.1	0.04	1.0	0.0	0.91	0.93	0.84	0.9	1.0	0.59
Prawie wszystkie zawodników będących idealny wpływ na drużynę, jest idealny procent asyst,	0.0	0.84	0.18	0.02	1.0	0.0	0.91	0.9	0.83	0.92	1.0	0.59

Generuj Podsumowania Wielopodmiotowe

Rysunek 20. Wyniki eksperymentu nr 1 dla jednopodmiotowych podsumowań lingwistycznych w formie drugiej

Tym razem wagi rozłożyliśmy równomiernie. Najlepszym podsumowaniem sortując po mierze podsumowania optymalnego okazało się *Prawie żaden zawodnik mający bardzo dużo zbiórek na mecz, jest bardzo niskiego wzrostu [0.66]* Podsumowanie to osiągnęło wartość miary T1 (stopień prawdziwości) aż 0,99. Stopień prawdziwości 0,99 osiągnęło także podsumowanie *Okolo 1/4 zawodników mających bardzo mało zdobytych punktów na mecz,*

jest w średnim wieku [0.60]. Końcowa miara dla tego podsumowania wyniosła 0.60. Wysoką wartość miary podsumowania optymalnego (0.65) uzyskało także podsumowanie *Okolo 1/2 zawodników będących bardzo ciężkiej wagi, ma dużo zbiórek na mecz.*

6. Wielopodmiotowe podsumowania lingwistyczne i ich miary jakości

Wielopodmiotowe podsumowania lingwistyczne zostały zrealizowane dla 2 zbiorów zawodników, które stanowią oddzielne podmioty, tj. zawodników NBA z konferencji wschodniej oraz zawodników NBA z konferencji zachodniej.

6.1. Wielopodmiotowe podsumowania lingwistyczne w formie pierwszej

Dla formy pierwszej wielopodmiotowych podsumowań lingwistycznych przeprowadziliśmy 1 eksperyment, którego wyniki przedstawiają się następująco:

Podsumowania lingwistyczne bazy danych
Podsumowania wielopodmiotowe

Forma: Pierwsza
Kwantyfikator: Okolo 1/2
Sumaryzator(y): fatalny wpływ na d...
Generuj

Podmiot 1: Konferencja zachodnia
Kwalifikator(y) 1:
Wyczyść

Podmiot 2: Konferencja wschodnia
Kwalifikator(y) 2:
Wyczyść

fatalny wpływ na drużynę
Wyczyść

tekst	stopień prawdziw...
Okolo 1/2 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest fatalny wpływ na drużynę	1.0
Okolo 1/2 zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej jest fatalny wpływ na drużynę	1.0
Okolo 1/2 zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej jest maksymalna liczba rozegranych gier w sezonie	0.99
Okolo 1/2 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest wybrani na końcu w drafcie	0.96
Okolo 1/2 zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej jest wybrani na końcu w drafcie	0.96
Okolo 1/2 zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej jest normalnie wybrani w drafcie	0.88
Okolo 1/2 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest normalnie wybrani w drafcie	0.88
Prawie żaden zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest bardzo niskiego wzrostu	0.0
Prawie żaden zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej jest bardzo niskiego wzrostu	0.0
Okolo 1/4 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest lekkiej wagi	0.0
Okolo 1/4 zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej jest lekkiej wagi	0.0
Okolo 3/4 zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej jest dostateczna liczba zdobytych punktów na me...	0.0
Okolo 3/4 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest dostateczna liczba zdobytych punktów na me...	0.0
Okolo 3/4 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest mało zbiórek na mecz	0.0
Okolo 3/4 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest bardzo mało asyst na mecz	0.0

Definiowanie etykiet Podsumowania jednopodmiotowe

Rysunek 21. Wyniki eksperymentu nr 4 dla wielopodmiotowych podsumowań lingwistycznych w formie pierwszej

Wielopodmiotowe podsumowania w formie pierwszej nie wykorzystują kwalifikatorów, zatem wyniki są zależne tylko od wybranego kwantyfikatora względnego, kolejności podmiotów i sumaryzatorów. Podsumowania zostały posortowane malejąco, dzięki czemu łatwo zauważyć, że najwyższy stopień prawdziwości mają podsumowania: *Okolo 1/2 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do konferencji zachodniej jest/ma fatalny wpływ na drużynę [1.0]* oraz *Okolo 1/2 zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do konferencji wschodniej jest/ma fatalny wpływ na drużynę [1.0]*. Ponadto, podsumowania wykorzystujące kwantyfikator *Okolo 1/2* mają wysoki stopień prawdziwości, natomiast podsumowania wykorzystujące inne kwantyfikatory osiągają wartości bliskie 0.

6.2. Wielopodmiotowe podsumowania lingwistyczne w formie drugiej

Dla formy drugiej wielopodmiotowych podsumowań lingwistycznych przeprowadziliśmy 1 eksperyment, którego wyniki przedstawiają się następująco:

tekst	stopień prawdziw...
Okolo 1/2 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej, którzy są dużo rozegranych gier w sezonie, , jest ...	0.93
Okolo 1/2 zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej, którzy są dużo rozegranych gier w sezonie, , jest ...	0.93
Okolo 1/4 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej, którzy są negatywny wpływ na drużynę, , jest fatal...	0.61
Okolo 1/4 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej, którzy są mało zbierek na mecz, , jest fatalną skut...	0.41
Okolo 1/4 zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej, którzy są negatywny wpływ na drużynę, , jest fatal...	0.38
Okolo 1/4 zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej, którzy są mało zbierek na mecz, , jest fatalną skut...	0.33
Okolo 1/2 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej, którzy są wysokiego wzrostu, , jest ciężkiej wagi	0.23
Okolo 1/4 zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej, którzy są wysokiego wzrostu, , jest ciężkiej wagi	0.21
Okolo 1/2 zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej, którzy są wysokiego wzrostu, , jest ciężkiej wagi	0.21
Okolo 1/4 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej, którzy są wysokiego wzrostu, , jest ciężkiej wagi	0.19
Prawie żaden zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej, którzy są mało zbierek na mecz, , jest fatalną s...	0.13
Prawie żaden zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej, którzy są negatywny wpływ na drużynę, , jest f...	0.1
Prawie żaden zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej, którzy są mało zbierek na mecz, , jest fatalną s...	0.09
Prawie żaden zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej, którzy są negatywny wpływ na drużynę, , jest f...	0.04
Okolo 1/4 zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej, którzy są dużo rozegranych gier w sezonie, , jest ...	0.01
Okolo 1/4 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej, którzy są dużo rozegranych gier w sezonie, , jest ...	0.01
Okolo 3/4 zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej, którzy są wysokiego wzrostu, , jest ciężkiej wagi	0.0
Okolo 3/4 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej, którzy są wysokiego wzrostu, , jest ciężkiej wagi	0.0

Rysunek 22. Wyniki eksperymentu nr 5 dla wielopodmiotowych podsumowań lingwistycznych w formie drugiej

Wielopodmiotowe podsumowania w formie drugiej wykorzystują kwalifikatory dla drugiego podmiotu, zatem wyniki są zależne od kwantyfikatora względnego, kolejności podmiotów, od kwalifikatorów dla podmiotu nr 2 oraz

od wybranych sumaryzatorów. Po posortowaniu malejąco podsumowań okazało się, że najlepsze wyniki zostały osiągnięte dla podsumowań *Okolo 1/2 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej, którzy mają dużo rozegranych meczów w sezonie, jest ciężkiej wagi [0.93]* oraz *Okolo 1/2 zawodników z konferencji zachodniej w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej, którzy mają dużo rozegranych meczów w sezonie, jest ciężkiej wagi [0.93]*. Wysokie wyniki zostały także uzyskane dla dwóch podsumowań z wykorzystaniem kwantyfikatora *Okolo 1/4*, tj. *Okolo 1/4 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej, którzy mają negatywny wpływ na drużynę, ma fatalną skuteczność rzutów [0.61]*, a także *Okolo 1/4 zawodników z konferencji wschodniej w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej, którzy mają mało zbiórek na mecz, ma fatalną skuteczność rzutów [0.41]*.

6.3. Wielopodmiotowe podsumowania lingwistyczne w formie trzeciej

Dla formy trzeciej wielopodmiotowych podsumowań lingwistycznych przeprowadziliśmy 1 eksperyment, którego wyniki przedstawiają się następująco:

The screenshot shows a web application interface for generating linguistic summaries. The title is "Podsumowania lingwistyczne bazy danych" with a subtitle "Podsumowania wielopodmiotowe". The interface includes several input fields and buttons:

- Forma:** A dropdown menu set to "Trzecia".
- Kwantyfikator:** A dropdown menu set to "Prawie żaden".
- Podmiot 1:** "Konferencja zachodnia" with a sub-selector "Kwalifikator(y) 1" set to "normalnie wybrani...".
- Podmiot 2:** "Konferencja wschodnia" with a sub-selector "Kwalifikator(y) 2" set to "dużo rozegranych ...".
- Sumaryzator(y):** A dropdown menu set to "dużo rozegranych ...".
- Buttons:** "Generuj", "Wyczyść" (under each subject), and "Definiowanie etykiet" at the bottom.

Below the form is a table with two columns: "tekst" and "stopień prawdziw...". The table contains 18 rows of linguistic summaries and their corresponding truth degrees.

tekst	stopień prawdziw...
Okolo 3/4 zawodników z konferencji wschodniej, którzy są bardzo mało zbiórek na mecz, w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest w wi...	0.9
Okolo 1/2 zawodników z konferencji wschodniej, którzy są znikoma liczba rozegranych gier w sezonie, w porównaniu do zawodników z konferencji zacho...	0.88
Okolo 1/2 zawodników z konferencji zachodniej, którzy są znikoma liczba rozegranych gier w sezonie, w porównaniu do zawodników z konferencji wscho...	0.86
Okolo 3/4 zawodników z konferencji zachodniej, którzy są bardzo mało zbiórek na mecz, w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej jest w wi...	0.83
Okolo 3/4 zawodników z konferencji zachodniej, którzy są lekkiej wagi, w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej jest doświadczonych wieki...	0.79
Okolo 3/4 zawodników z konferencji wschodniej, którzy są lekkiej wagi, w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest doświadczonych wieki...	0.68
Okolo 3/4 zawodników z konferencji wschodniej, którzy są idealną skuteczność rzutów, w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest w star...	0.39
Okolo 3/4 zawodników z konferencji zachodniej, którzy są szybko wybrani w drafcie, w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej jest dużo roz...	0.28
Okolo 3/4 zawodników z konferencji zachodniej, którzy są wybrani na końcu w drafcie, w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej jest dużo r...	0.25
Okolo 3/4 zawodników z konferencji zachodniej, którzy są idealną skuteczność rzutów, w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej jest doświ...	0.12
Okolo 3/4 zawodników z konferencji zachodniej, którzy są normalnie wybrani w drafcie, w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej jest dużo ...	0.07
Okolo 3/4 zawodników z konferencji wschodniej, którzy są idealną skuteczność rzutów, w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest doświ...	0.05
Okolo 3/4 zawodników z konferencji wschodniej, którzy są idealną skuteczność rzutów, w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest w śred...	0.03
Okolo 3/4 zawodników z konferencji zachodniej, którzy są znikoma liczba rozegranych gier w sezonie, w porównaniu do zawodników z konferencji wscho...	0.01
Prawie wszystkie zawodników z konferencji wschodniej, którzy są bardzo mało zbiórek na mecz, w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej je...	0.01
Okolo 3/4 zawodników z konferencji wschodniej, którzy są idealną skuteczność rzutów, w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest w mło...	0.01
Okolo 3/4 zawodników z konferencji zachodniej, którzy są idealną skuteczność rzutów, w porównaniu do zawodników z konferencji wschodniej jest w śred...	0.01
Okolo 1/4 zawodników z konferencji zachodniej, którzy są znikoma liczba rozegranych gier w sezonie, w porównaniu do zawodników z konferencji wscho...	0.0

Rysunek 23. Wyniki eksperymentu nr 6 dla wielopodmiotowych podsumowań lingwistycznych w formie trzeciej

Wielopodmiotowe podsumowania w formie trzeciej wykorzystują kwalifikatory dla pierwszego podmiotu, zatem wyniki są zależne od kwantyfikatora względnego, kolejności podmiotów, od kwalifikatorów dla podmiotu nr 1 oraz od wybranych sumaryzatorów. Do podsumowań z najlepszymi wynikami można zaliczyć następujące podsumowania: *Około 3/4 zawodników z konferencji wschodniej, którzy mają bardzo mało zbiorów na mecz, w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest w wieku juniorskim [0.90]* oraz *Około 1/2 zawodników z konferencji wschodniej, którzy są mają znikomą liczbę rozegranych gier w sezonie, w porównaniu do zawodników z konferencji zachodniej jest w młodym wieku [0.88]*. Najlepsze wyniki są uzyskane dla kwantyfikatorów względnych *Około 3/4* oraz *Około 1/2*, natomiast w przypadku innych kwantyfikatorów wyniki są w okolicach zera.

6.4. Wielopodmiotowe podsumowania lingwistyczne w formie czwartej

Dla formy czwartej wielopodmiotowych podsumowań lingwistycznych również przeprowadziliśmy 1 eksperyment, którego wyniki przedstawiają się następująco:

tekst	stopień prawdziw...
Więcej zawodników z konferencji wschodniej niż z konferencji zachodniej jest w starym wieku	0.91
Więcej zawodników z konferencji zachodniej niż z konferencji wschodniej jest w młodym wieku	0.24
Więcej zawodników z konferencji wschodniej niż z konferencji zachodniej jest bardzo wysokiego wzrostu	0.23
Więcej zawodników z konferencji zachodniej niż z konferencji wschodniej jest średniego wzrostu	0.2
Więcej zawodników z konferencji zachodniej niż z konferencji wschodniej jest bardzo wysokiego wzrostu	0.2
Więcej zawodników z konferencji zachodniej niż z konferencji wschodniej jest dostateczna liczba zbiorów na mecz dostateczna liczba zdobytych punktów n...	0.17
Więcej zawodników z konferencji zachodniej niż z konferencji wschodniej jest normalnie wybrani w drafcie bardzo mało zdobytych punktów na mecz	0.06
Więcej zawodników z konferencji zachodniej niż z konferencji wschodniej jest w starym wieku	0.05
Więcej zawodników z konferencji zachodniej niż z konferencji wschodniej jest bardzo mało zbiorów na mecz dużo asyst na mecz	0.05
Więcej zawodników z konferencji zachodniej niż z konferencji wschodniej jest fatalny wpływ na drużynę fatalny procent asyst	0.03
Więcej zawodników z konferencji wschodniej niż z konferencji zachodniej jest w młodym wieku	0.02
Więcej zawodników z konferencji wschodniej niż z konferencji zachodniej jest średniego wzrostu	0.01
Więcej zawodników z konferencji zachodniej niż z konferencji wschodniej jest idealną skuteczność rzutów duży procent asyst	0.01
Więcej zawodników z konferencji wschodniej niż z konferencji zachodniej jest dostateczna liczba zbiorów na mecz dostateczna liczba zdobytych punktów n...	0.01
Więcej zawodników z konferencji wschodniej niż z konferencji zachodniej jest normalnie wybrani w drafcie bardzo mało zdobytych punktów na mecz	0.0
Więcej zawodników z konferencji wschodniej niż z konferencji zachodniej jest bardzo mało zbiorów na mecz dużo asyst na mecz	0.0
Więcej zawodników z konferencji wschodniej niż z konferencji zachodniej jest fatalny wpływ na drużynę fatalny procent asyst	0.0
Więcej zawodników z konferencji wschodniej niż z konferencji zachodniej jest idealną skuteczność rzutów duży procent asyst	0.0

Rysunek 24. Wyniki eksperymentu nr 7 dla wielopodmiotowych podsumowań lingwistycznych w formie czwartej

Jako iż w tej formie nie są wykorzystywane kwantyfikatory oraz kwalifikatory, stopień prawdziwości podsumowania zależał tylko od kolejności

podmiotów oraz wybranych sumaryzatorów. Zdecydowanie najwyższy stopień prawdziwości został uzyskany dla podsumowania *Więcej zawodników z konferencji wschodniej niż z konferencji zachodniej jest w starym wieku* [0.91]. Jedne z wyższych osiągnięte zostały dla dwóch następnych podsumowań: *Więcej zawodników z konferencji zachodniej niż z konferencji wschodniej jest w młodym wieku* [0.24] oraz *Więcej zawodników z konferencji wschodniej niż z konferencji zachodniej jest bardzo wysokiego wzrostu* [0.23]. Poza tym, patrząc na wszystkie wyniki można zauważyć, że wyższe wyniki są osiągnięte dla podmiotów w kolejności konf. zachodnia - konf. wschodnia niż podmiotów w kolejności konf. wschodnia - konf. zachodnia.

7. Dyskusja, wnioski

7.1. Jednopoźmiotowe podsumowania lingwistyczne

7.1.1. Jednopoźmiotowe podsumowania lingwistyczne w formie pierwszej

W mierze T6, w której pod uwagę bierzemy nośnik kwantyfikatora niezwykle ważny jest typ funkcji przynależności dla kwantyfikatora. Dla funkcji Gaussowskiej miara ta zawsze przyjmowała będzie wartość 0, ponieważ wykres funkcji Gaussa na całej przestrzeni rozważań nie przyjmuje wartości 0. Łącząc sumaryzatory, których połączenie wydaje nam się logiczne i które wydają się w jakiś sposób skorelowane ze sobą (jak np. *blyskawicznie wybrany w drafcie* i *mało rozegranych gier w sezonie*) otrzymujemy podsumowania o bardzo wysokiej mierze T1, a więc stopniu prawdziwości. Warto zauważyć, że dla tego samego kwantyfikatora zmieniając tylko sumaryzatory, bądź dla tych samych sumaryzatorów zmieniając tylko kwantyfikatory tylko niektóre z miar zmieniają swoje wartości. Oznacza to po prostu, że część miar zależy tylko i wyłącznie od sumaryzatora/kwantyfikatora, nie łącząc tych dwóch wartości ze sobą, stąd tak ważna jest analiza wszystkich miar przy wyciągnięciu wniosków.

7.1.2. Jednopoźmiotowe podsumowania lingwistyczne w formie drugiej

Z podsumowań jednopoźmiotowych w formie drugiej płynie więcej wniosków dotyczących zbioru danych zawodników koszykówki. Możemy bowiem wywnioskować chociażby, że zawodnicy bardzo niskiego wzrostu nie przewodzą w statystykach jeśli chodzi o zbiórki. Natomiast zawodnicy ważący bardzo dużo często zaliczają dużo zbiórek na mecz. Poza tym możemy zauważyć, że około połowy zawodników wybranych szybko w drafcie są aktualnie w młodym wieku. Możemy z tego zdania wysnuć wniosek, że zawodnicy wybrani w drafcie szybko, początkowe lata grają w NBA, jednak potem ze różnych względów odchodzą z najbardziej prestiżowej ligi koszykówki świata. Jeśli chodzi o wnioski dotyczące miar płynące z tej części eksperymentów to zdecydowanie było w nich widać, że im więcej nie powiązanych ze sobą kwalifikatorów/sumaryzatorów użyjemy tym podsumowanie jest gorszej jakości. Można także zauważyć, że miara T7 jest podobna dla wszystkich podsumo-

wań. Świadczy to o tym, że kwantyfikatory są równomiernie rozłożone - ich pola pod wykresami są podobne. Zauważamy także, że miary T9, T10 i T11, czyli miary zależące od kwalifikatorów przyjmują w większości przypadków duże wartości. Świadczy to o tym, że kwalifikatory w formie drugiej podsumowań jednopodmiotowych zostały dobrane odpowiednio.

7.2. Wielopodmiotowe podsumowania lingwistyczne

7.2.1. Wielopodmiotowe podsumowania lingwistyczne w formie pierwszej

W ramach eksperymentu nr 7 zauważyliśmy, że dla kwantyfikatora *Okolo 1/2* są osiągane najwyższe wartości stopnia prawdziwości, natomiast dla innych kwantyfikatorów są one bliskie 0. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy może być fakt, że owe zbiory są dość podobne do siebie (nie ma dużych różnic pomiędzy warunkami fizycznymi oraz osiąganymi wynikami sportowymi wyselekcjonowanych podmiotów). Inną przyczyną takich wyników może być też nieodpowiedni dobór funkcji przynależności. Kolejną kwestią jest fakt, że kolejność podmiotów nie ma dużego wpływu na osiągane wyniki - nie ma dużych różnic pomiędzy stopniami przynależności.

7.2.2. Wielopodmiotowe podsumowania lingwistyczne w formie drugiej

Biorąc pod uwagę wyniki eksperymentu nr 5 możemy zauważyć, że dla kwantyfikatora *Okolo 1/2* kolejność podmiotów nie wpływa znacząco na podsumowania, natomiast w przypadku innych kwantyfikatorów różnica jest zauważalna. Najlepsze wyniki uzyskane zostały dla kwantyfikatorów *Okolo 1/2* oraz *Okolo 1/4*, co może być spowodowane tym, że odchylenie standardowe danych statystycznych zawodników nie jest wysokie. Poza tym, z wygenerowanych przykładowych podsumowań można odczytać kilka informacji dot. bazy danych. Pierwszą z nich jest to, że ciężcy zawodnicy niezależnie od konferencji rozgrywają dużo meczów w sezonie (podsumowanie nr 1 i podsumowanie nr 2), co może świadczyć o ich dużej przydatności na boisku. Następnie, połączenie wykorzystanie dwóch negatywnych etykiet (kwalifikatorów *negatywny wpływ na drużynę* lub *mało zbiorów na mecz* oraz sumaryzatora *fatalna skuteczność rzutów*) poskutkowało dobrymi wynikami dla kwantyfikatora *Okolo 1/4* (podsumowania nr 3 i nr 4), co udowadnia, że jeśli zawodnicy zazwyczaj uzyskują negatywne statystyki w różnych kategoriach.

7.2.3. Wielopodmiotowe podsumowania lingwistyczne w formie trzeciej

Biorąc pod uwagę wyniki eksperymentu nr 6 można zauważyć, że występują niewielkie różnice w zależności od tego, w jakiej kolejności ustawione są podmioty, natomiast nie są one duże, co świadczy o tym, że statystyki i warunki fizyczne zawodników z obu konferencji są podobne. Mimo to, dzięki wygenerowanym przykładowym podsumowaniom można wyciągnąć interesujące wnioski na temat całej bazy danych. Pierwszym z nich jest fakt, że zawodnicy w wieku juniorskim notują mało zbiorów na mecz (podsumowanie

nr 1 i podsumowanie nr 4), co może być spowodowane brakiem umiejętności i doświadczenia w grze ze starszymi zawodnikami. Ponadto, młodzi zawodnicy notują mało występów w lidze (podsumowanie nr 2 i podsumowanie nr 3), co można wyjaśnić brakiem zaufania trenerów do niedoświadczonych graczy. Ciekawą informacją wynikającą z przeprowadzonego eksperymentu jest również to, że zawodnicy doświadczeni wiekiem są lekkiej wagi (podsumowanie nr 5 i podsumowanie nr 6), czego przyczyną może być to, że kiedyś warunki fizyczne nie odgrywały aż takiej roli, co w dzisiejszych czasach.

7.2.4. Wielopodmiotowe podsumowania lingwistyczne w formie czwartej

Podsumowania wielopodmiotowe w formie czwartej polegały na zamienieniu kwantyfikatora relacyjnego na słowo "więcej". Biorąc pod uwagę wyniki eksperymentu z sekcji 6.4 można dojść do wniosku, że wynik stopnia prawdziwości dla podmiotów w jednej kolejności stanowią uzupełnienie wyników dla podmiotów w drugiej kolejności (oczywiście przy założeniu, że sumaryzatory pozostają niezmienione), np. jeśli dla kolejności podmiotów konf. wschodnia - konf. zachodnia wynik będzie bardzo wysoki, to dla podmiotów w kolejności konf. zachodnia - konf. wschodnia stopień prawdziwości osiąga niską wartość. Z kolei, jeśli chodzi o informację dot. bazy danych jakie uzyskaliśmy poprzez wygenerowanie podsumowań, to jednym z wniosków jest fakt, że w konferencji wschodniej jest więcej koszykarzy w starym wieku (podsumowanie nr 1), natomiast w konferencji zachodniej jest więcej koszykarzy w młodym wieku (podsumowanie nr 2). Kolejną informacją, którą uzyskaliśmy o bazie danych jest to, że jest więcej zawodników w konferencji wschodniej, którzy mogą o sobie powiedzieć, że są bardzo wysocy (podsumowanie nr 3), niż w konferencji zachodniej. Z kolei o zawodnikach z konferencji zachodniej możemy też powiedzieć, że osiągają więcej dostatecznych wartości w liczbie zbiórek i zdobywanych punktów na mecz (podsumowanie nr 6).

Literatura

- [1] A. Niewiadomski, Zbiory rozmyte typu 2. Zastosowania w reprezentowaniu informacji. Seria „Problemy współczesnej informatyki” pod redakcją L. Rutkowskiego. Akademicka Oficyna Wydawnicza EXIT, Warszawa, 2019.
- [2] S. Zadrozny, Zapytania nieprecyzyjne i lingwistyczne podsumowania baz danych, EXIT, 2006, Warszawa
- [3] A. Niewiadomski, Methods for the Linguistic Summarization of Data: Applications of Fuzzy Sets and Their Extensions, Akademicka Oficyna Wydawnicza EXIT, Warszawa, 2008.
- [4] Baza danych zawierająca statystyki koszykarzy z ligi NBA z lat 1996-2020 [przeglądany 04.05.2021] Dostępna w: <https://www.kaggle.com/justinas/nba-players-data>
- [5] Dokumentacja diagramów UML [przeglądana 24.05.2021] Dostępna w: <https://www.uml-diagrams.org/>
- [6] Dokumentacja Java 11 [przeglądana 03.06.2021] Dostępna w: <https://docs.oracle.com/en/java/javase/11/>

- [7] Dokumentacja Maven [przełączana 03.06.2021] Dostępna w:
<https://maven.apache.org/guides/>
- [8] Dokumentacja JavaFx 13 [przełączana 03.06.2021] Dostępna w:
<https://openjfx.io/javadoc/13/>